МАЙНИНГ ҲАР ДАМИ—ҲОСИЛ ҲАМДАМИ!

Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОМПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ,
ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

«СОВЕТ УЗБЕКИСТОНИ» — ОРГАН ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМИТЕТА КОМПАРТИИ УЗБЕКИСТАНА, ВЕРХОВНОГО СОВЕТА И СОВЕТА МИНИСТРОВ УЗБЕКСКОЙ ССР

47 ЙИЛ ЧИҚИШИ
№ 110 (13.066).
13 МАЙ 1965 ЙИЛ
ПАЙШАНБА
Баҳоси 2 тийин.

ПАХТАКОР ЎРТОҚЛАР! ЮКСАК ХИРМОН ТАҚДИРИ ШУ КЕЧА-КУНДУЗДА ҲАЛ ЭТИЛИШИНИ УНУТМАНГ. ТЎЛА ГЕКТАР УЧУН ТИНМАЙ КУРАШИНГ, ҲАР БИР КАРТАДА КЎЧАТЛАРНИНГ БУТ БЎЛИШИНИ ТАЪМИНЛАНГ, ОЛА ЧИҚҚАН ЖОЙЛАРГА ДАРҲОЛ ЧИГИТ ЭКИБ, УНИ ТЕЗРОҚ УНДИРИБ ОЛИШГА ҲАРАКАТ ҚИЛИНГ, ЯГАНАЛАШНИ ЖАДАЛЛАШТИРИНГ.

ДАЛА ГВАРДИЯЧИЛАРИ! *КУЛЬТИВАЦИЯНИНГ СИФАТИГА АЛОҲИДА ЭЪТИБОР БЕРИНГ, ҲОСИЛИ МАШИНАДА ТЕРИЛАДИГАН МАЙДОНЛАРДАГИ ҒЎЗАНИ МЕҲР БИЛАН ПАРВАРИШ ҚИЛИНГ.*

СУВЧИЛАР! ҲАР ТУП ҒЎЗАНИ СУВГА ҚОНДИРИНГ, БЕГОНА ЎТ — ҲОСИЛ ДУШМАНИ, УНИ ТАГ-ТОМИРИ БИЛАН ЙЎҚОТАЙЛИК, ҒЎЗАГА ҲАШАРОТ ТУШИШИГА СИРА ЙЎЛ ҚЎЙМАЙЛИК, БАРЧА МАЙДОНЛАРДА БИРИНЧИ ПАРВАРИШНИ БАРВАҚТ ТУГАЛЛАЙЛИК, ҲАР ТУП ҒЎЗАНИ ҚАЛБИМИЗГА ПАЙВАНД ҚИЛИБ ЎСТИРАЙЛИК.

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ БЕШИНЧИ СЪЕЗДИГА

Қадрли ўртоқлар!

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Комитети сизларни, республика ёзувчилари бешинчи съездининг қатнашчиларини ва сизлар орқали Ўзбекистон ССР адабиётининг барча арбобларини самимий табриклайди.

Ўзбекистон ёзувчиларининг съезди тарихий бир вақтда бўлиб ўтмоқда. Совет халқи шонли Коммунистик партия раҳбарлигида мамлакатимизда коммунизм қурилишининг улуғвор программасини муваффақиятли амалга оширяётир.

Коммунизм қурилишини кенг авж олдиришдан иборат жаҳоншумул тарихий вазифани амалга ошириш учун курашда совет адабиётининг тутган ўрни беқиёсдир.

Оптимизм ва ҳаётбахш коммунистик ғоялар билан суғорилган Совет адабиёти совет кишиларида янги жамият қурувчилари фазилатларини ривожлантирмоқда, катта ғоявий-тарбиявий роль ўйнамоқда. Совет адабиёти миллионлаб кишилар учун шодлик ва илҳом манбаи бўлиб хизмат қилиши, уларнинг иродасини, туйғулари ва фикрларини акс эттириши керак, уларни ғоявий жиҳатдан камолатга етказиш, маънавий тарбиялаш воситаси бўлиб хизмат қилиши лозим.

Ўзбекистон ёзувчилар союзи тўртинчи съездидан буён ўтган вақт ичида ёзувчиларнинг ижодий активлигини ошириш, уларнинг сафини кенгайтириш, талантли ёшлардан адабиётчиларни тарбиялаб етиштириш соҳасида катта ва самарали иш қилди. Республика ёзувчилари халққа манзур бўлган кўпгина яхши романлар, қиссалар ҳамда поэзия, драматургия ва адабиётшунослик асарлари яратдилар. Улар ўз асарларида совет воқелигини, совет кишиларининг меҳнат жасоратини, уларнинг маънавий дунёси ва олижаноб мақсадларини, халқлар дўстлигини, ҳаётбахш ватанпарварлик ва социалистик интернационализмни чуқурроқ ва ёрқинроқ акс эттирадиган бўлиб қолдилар. Ҳозирги замон темаси ёзувчилар ижодида асосий тема бўлиб қолди.

Бироқ, бу билан хотиржамланиш ярамайди. Коммунистик партия сўз санъаткорларини ижод қилиш учун янги, коммунистик ҳаёт ижодкорлари бўлган совет халқининг қаҳрамонона курашидан илҳом олишга чақиради.

Халқ ҳаёти билан алоқани мустаҳкамлаш, социалистик воқеликнинг кўпқиррали томонларини ва бойликларини юксак бадиий маҳорат билан акс эттириш, янги, коммунистик жамиятга хос барча янгиликларни ёрқин акс эттириш ҳамда жамиятимизнинг олға қараб боришига тўсқинлик қилаётган барча нарсаларни фош этиш республикамиз барча ёзувчиларининг энг муҳим вазифасидир.

Халқ ёзувчиларимиздан замонамизнинг қаҳрамонлари — коммунизм қурилишининг олдинги сафида бораётган замондошларимиз тўғрисида йирик бадиий асарлар кутмоқда. Ёзувчиларимиз совет халқининг фикр ва ўйлари, орзуларининг улуғворлиги ва олижаноблигини, совет халқининг улуғ ленинчи Коммунистик партия атрофида монолитдек жипслашганлигини кўрсатиб беришлари керак. Ягона ва бир бутун бўлган совет адабиёти дастлабки даврданоқ кўп миллатли, ранг-баранг ва кўп тилли адабиёт сифатида шаклланди. Совет адабиётининг тараққиёти халқлар дўстлиги ва пролетар интернационализмининг буюк идеяларига асослангандир. Халқлар дўстлиги ва пролетар интернационализмининг буюк идеялари бундан буён ҳам Ўзбекистон ёзувчиларининг асарларида ўзининг чуқур ифодасини топиши зарур.

Совет адабиёти ўзининг юксак ғоявийлиги ва ҳаққонийлиги туфайли омманинг коммунистик онглилигининг шаклланиши ва ривожланишига жуда катта самарали таъсир ўтказмоқда. Республика ёзувчилари адабиётнинг халқчиллиги ва партиявийлиги, энг илғор ижодкорлик методи — социалистик реализм байроғини бундан буён ҳам баланд кўтариб боришлари, социалистик реализм принципларини ижодий ривожлантиришлари ва уни ҳар қандай ревизионистик хуружлардан эҳтиётлик билан сақлашлари керак.

Узларининг ғоявий-сиёсий савияларини, ёзувчилик маҳоратларини бутун чоралар билан ошириш, бор талантини ишга солиб новаторликка интилиш, ижодий жасорат кўрсатиш, ўз ижодига танқид кўзи билан, совет китобхонларининг юксак талабчанлиги нуқтаи назаридан баҳо бериш, ёш ёзувчиларни меҳрибонлик билан тарбиялаш ва ўстириш ёзувчиларимизнинг бурчидир.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети республика ёзувчиларининг бешинчи съездига муваффақият тилайди ва мамлакатимизнинг барча ёзувчилари каби Совет Ўзбекистонининг ёзувчилари ҳам ўзларининг ижодий ва ижтимоий активлигини бундан буён ҳам ошираверадилар, бутун кучларини ва талантларини халққа хизмат қилишга, улуғ давримиз — коммунистик жамият қурилиши даврига муносиб янги асарлар яратишга сарфлайдилар, деб қатъий ишонч билдиради.

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ

ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАРИНИНГ V СЪЕЗДИ

Совет халқининг буюк ғалабаси нишонланган кўклам кунларида Ўзбекистон ёзувчиларининг V съезди ўз ишини бошлади. Съезд 12 майда Тошкентда очилди. Съезднинг вазифаси — IV съезддан кейин ўтган давр ичида республика адиблари қилган ишларнинг якунларини тўплашдан, Совет Ўзбекистони адабиётини янада юксалтириш йўлларини белгилашдан иборат.

Республика ёзувчиларининг V съездини ўзбек адабиётининг оқсоқоли Ғафур Ғулом очди. Ғафур Ғулом Совет Иттифоқининг турли республикаларидан Тошкентга келган қаламкаш дўстларни республика ёзувчилари номидан табриклади.

Ўзбекистон Ёзувчилари союзи правлениесининг биринчи секретари К. Яшин «Ўзбек совет адабиёти коммунизм учун курашда» деган темада доклад қилди.

КПСС Марказий Комитети Президиуми аъзолигига кандидат, Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Ш. Р. Рашидов ҳамманинг қарсаклари остида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг республика ёзувчилари V съездига табрикномасини ўқиб берди.

Ревизия комиссиясининг раиси З. Фатхуллин шу комиссиянинг докладини қилди.

Шоир Н. М. Грибачев съезд қатнашчиларини СССР Ёзувчилар союзи номидан самимий табриклади.

Съезд ўз ишини давом эттирмоқда. (ЎзТАГ).

ҲИНДИСТОН БОШ МИНИСТРИ МОСКВАГА КЕЛДИ

Совет ҳукуматининг таклифига биноан, Ҳиндистон бош министри Лаъл Баҳодир Шастри 12 майда Москвага келди.

Ҳиндистон ва Совет Иттифоқининг давлат байроқлари билан безатилган Внуково аэродромида ҳурматли меҳмонни СССР Министрлар Советининг Раиси А. Н. Косигин, СССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари К. Т. Мазуров, СССР Министрлар Совети Раисининг ўринбосари В. Э. Димшиц ва бошқа расмий кишилар кутиб олдилар. (ТАСС).

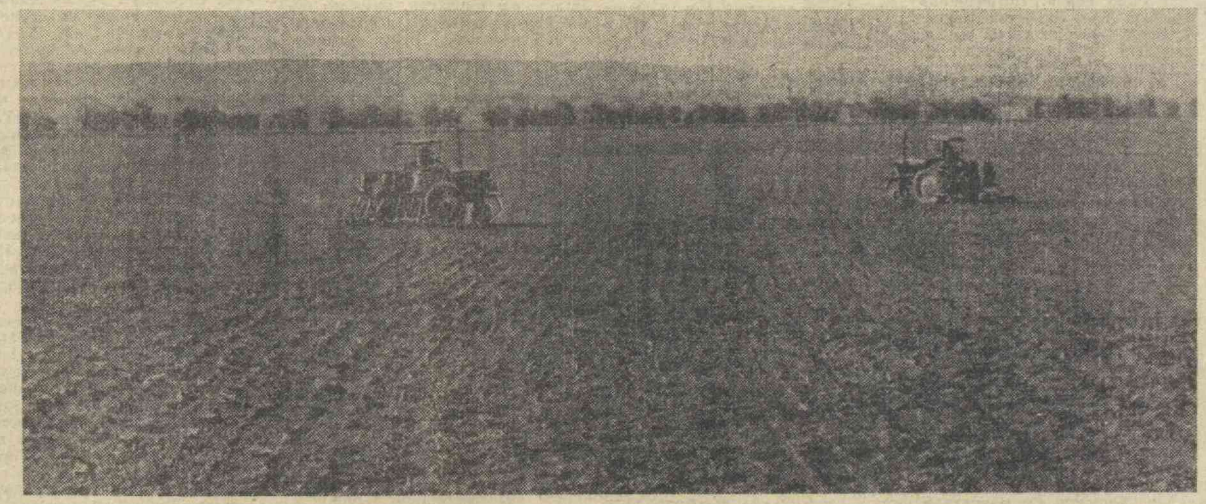

СУРХОНДАРЁ ОБЛАСТИ. Жарқўрғон районидаги «Меҳнат-роҳат» колхозининг механизаторлари иккинчи культивацияни бошлаб юбордилар. Ғўзалар бир йўла озиқлантирилиб ҳам кетиляпти. Суратда: иккинчи марта комплекс парвариш қилинаётган ғўзалар тасвирланган.

В. Сваричевский фотоси. (ЎзТАГ фотохроникаси).

ИККИНЧИ КУЛЬТИВАЦИЯ

Ўрта Чирчиқ районидаги Терешкова номли колхоз аъзолари 800 гектар майдонга чигит экиб, уни тупроқнинг ўз намига қийғос ундириб олган эдилар. Азамат пахтакорлар ғўза парваришини ҳам барвақт бошлаб юбордилар. Барча майдонлардаги ғўза қатор оралари кўндалангига ва узунасига парвариш қилиб бўлинди.

Дастлабки парваришни муваффақиятли тугаллаган Ҳакимполвон Мирғозиев, Абдумажид Абдуназиров, Сайдаҳмад Усмонов ўртоқлар бошлиқ тюпкочи звеноларда иккинчи культивация қизғин давом этмоқда. Шу билан бирга ғўзани суғориш ҳам яхши уюштирилган.

— Ўтган йили 40 процент майдондаги пахтани машиналарда териб олган эдик,— дейди колхоз раиси, Ўзбекистон ССР Олий Советининг депутати Умрихон Ҳасанова,— бу йил тағин 10 та терим агрегати сотиб оляпмиз. Ҳосилнинг учдан икки қисмини «зангори кема»ларда йиғиштириб олишни мўлжаллаяпмиз. Шунга кўра ғўзалар ҳозирданоқ машинабоп қилиб ўстирилмоқда.

Шу кеча-кундузда колхоз далаларида бўлган киши ғўза парвариши ҳар қачонгидан авж олдириб юборилганлигини кўриб бениҳоя қувонади. Ҳа, колхозчилар мўл ҳосил етиштириш иштиёқида ғайрат ва шижоат кўрсатиб меҳнат қилишяпти.

А. НАБИХЎЖАЕВ.

ЭРТА ЭКИЛДИ-Ю, АММО...

Урганч — машъал Хоразм областининг янги райони. Гектаридан 32 центнердан «оқ олтин» етиштиришга аҳд қилган район пахтакорлари ишни яхши бошладилар. Чигит қулай агротехника муддатларида юқори сифатли экилди. Асосий майдонларда уруғ тўла униб чиқди. Ленин номли, Охунбобоев номли колхозларда яганалаш ва биринчи парвариш кун сайин жадаллаштириляпти.

Аммо районнинг бир қатор колхозларида экишдан кейин кураш ҳовури совуб қолди. Дастлабки ютуқ айрим раҳбарларда хотиржамлик кайфиятини туғдирди. Натижада яганалаш ва биринчи культивация ниҳоятда кечикмоқда, мурғак ғўзалар ўсишдан қолмоқда.

«Пахтакор» колхозида мавжуд 1010 гектар пахта майдонининг 850 гектарида чигит 10 майгача қийғос униб чиқди. Бироқ, яганалаш ва культивацияни тезлатиш учун курашилмади. Бир неча кун мобайнида атиги 30-35 гектар майдондаги ғўза яганаланиб, культивация қилинди. Чунки, мавжуд культиваторлар тўла ишга солинмади. 23 культиватордан фақат 8 таси ишлатилиб, бир кунда аранг 20-30 гектар ердаги ғўза культивация қилиняпти. Яганалашда кунлик кўрсаткич 5 гектардан ошмаяпти. 808 колхозчидан яганалашда бор-йўғи 35-40 колхозчи ишлаяпти.

Колхознинг Қўзи Авазматов бошлиқ бригадасида экиш эрта тугалланган эди. 80 гектар майдоннинг ҳаммасида кўчат бут. Бригада аъзолари гектаридан 40 центнердан ҳосил олиш ҳақида ваъда беришган. Бироқ ҳозирги аҳвол ҳаммани ташвишга соляпти. Бригадада яганалаш ва культивацияга энди киришилди. Шу сабабли пайкалларни бегона ўт боса бошлаган. Бир кунда аранг 3-3,5 гектар ерда ягана ўтказиляпти. Суръат шу зайлда борса, яганалаш яна 20 кунга чўзилиши мумкин. Бунга асло йўл қўйиб бўлмайди. Негаки, уялардаги ортиқча ўсимликлар қолдириладиган ғўзаларнинг озуғига шерик бўлади, улар тез ва яхши ривожланмайди. Бригадирнинг эътироф қилишича, яганалашда ишловчилар сонини 30 кишига етказиш имкони бор. Ҳозир эса бу ишда 15 киши қатнашяпти.

Н. Ёқубов, Ж. Раҳимов ва Р. Ҳайдарова ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳам ғўза парвариши суст боряпти. Бегона ўт кўпайган айрим пайкалларда қишлоқ хўжалик зараркунандалари тарқала бошлаган. Шунга қарамай колхоз агрономи Ражаб Қурбонбоев бамайлихотир юрибди, зараркунандаларнинг кўпайишига йўл қўймаслик ва уларни қириб ташлаш юзасидан зарур чоралар кўрмаяпти.

Шуниси ачинарлики, колхозда тракторларнинг бир қисмига ҳануз культиваторлар осилмаган. Инженер С. Аширов техникани тезроқ тахт қилиш ва тўла ишлатиш ҳақида ғамхўрлик қилмаяпти. Колхоз раиси Зариф Худойберганов «Кўчат бут» деб мақтангани-мақтанган. Лекин ана шу кўчатларни парвариш қилишни тезлатиш, яганалашни барвақт тамомлаш зарурлиги ҳақида ўйламаяпти.

Райондаги «Комсомол», «Партия XXI съезди», Калинин номли колхозларда ҳам ғўза қатор ораларини биринчи культивация қилиш ва яганалаш чўзиб юборилаяпти. Бу хўжаликларнинг раҳбарлари қолоқликка ишчи кучлари камлиги ва кўпчилик колхозчилар ипак қурти боқиш билан бандлигини баҳона қилиб кўрсатяптилар. Ўзолмаган отга узанги баҳона! Колхозларда техника ҳам, ишчи кучи ҳам етарли. Бироқ ундан тўла фойдаланилмаяпти. Колхозчиларнинг бир қисми дала ишларига қатнашмаяпти. Меҳнат интизоми бўш. Далада ишлаётган колхозчилар ва механизаторларга қулай шароит яратиб берилмаган. Иссиқ овқат тайёрланмайди. Боғча-яслилар бўлмаганидан ёш болали аёлларнинг бир қисми уйларида ўтиришибди.

Район партия комитети (секретари ўртоқ П. Назаров), қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармаси (бошлиғи Қ. Ғафуров, бош агрономи О. Ваисов ўртоқлар) ғўза парваришини кучайтириш юзасидан конкрет тадбирлар белгилаганлар. Аммо ана шу тадбирларни амалга ошириш учун курашилмаётир. Жонли ташкилотчилик иши етишмаяпти. Район колхозларида эса ғўзанинг дастлабки парвариши ва яганалаш кечикяпти.

Ф. ЗОҲИДОВ.
«Совет Ўзбекистони»нинг Хоразм область мухбири.

М. Воробейчиков чизган расм.

ПЕШҚАДАМЛАР

Нурота райони чорвадорлари қоракўл тери, гўшт ва бошқа чорвачилик маҳсулотлари етиштиришни кўпайтиришда йил сайин катта муваффақиятларга эришиб келяптилар. Райоининг барча хўжаликларида тўл олиш тугаллаиай деб қолди. 244 минг 864 бош совлиқ қўзилади. Ҳар 100 бош совлиқдан ўртача ҳисобда 133,5 тадан — ҳаммаси бўлиб 326 минг 972 та соғлом қўзи олинди.

Нурота чорвадорлари етти йилликнинг якунловчи йилида ҳар 100 бош совлиқдан 120 тадан қўзи олиш ҳақида сўз берган эдилар. Улар ўз имкониятларини ҳисоблаб чиқиб, йил бошида олган мажбуриятларини қайта кўриб чиқдилар ва ҳар 100 бош совлиқдан олинадиган қўзилар сонини 135 тага етказиш ҳақида ваъда бердилар.

Район давлатга тухум сотиш йиллик планини муддатидан илгари 120 процент бажарди.

Корея Халқ Демократик Республикасидан келган меҳмонлар

Совет Иттифоқида меҳмон бўлиб турган Корея Меҳнат партияси Марказий Комитетининг аъзоси, чет мамлакатлар билан маданий алоқа комитетининг раиси Со Чер бошчилигидаги Корея Халқ Демократик Республикаси сиёсий ва жамоат арбоблари делегацияси Тошкентга келди.

Аэродромда делегацияни Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети фан ва маданият бўлимининг мудири Б. А. Абдураззоқов, Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Радиоэшиттириш ва телевидение давлат комитетининг раиси У. Ё. Иброҳимов, чет мамлакатлар билан дўстлик ва маданий алоқа Ўзбекистон жамияти президиумининг раиси Х. С. Шукурова ва республиканинг бошқа масъул ходимлари кутиб олдилар. (ЎзТАГ).

ТАСС АХБОРОТИ

«ЛУНА-5» ПАРВОЗДА

Парвоз программасига мувофиқ, шу йил 10 май кунининг охирида «Луна-5» автомат станциясининг траекториясига тузатиш киритилди.

Станция ўз йўлини қуёш ва ойга қараб тўғрилаб олгандан кейин белгиланган йўналишда парвоз траекториясини ўзгартириш учун тузатиш киритувчи двигатель установка ишга солинди.

Ўзгартирилган траектория радио орқали қилинган ўлчов маълумотларига асосан аниқлаб олинмоқда. «Луна-5» станцияси билан радио орқали муттасил алоқа боғлаб турилибди.

11 май Москва вақти билан 02 соатда станция ердан 250 минг километр узоқлашди.

Тошкент. 1965 йил. 12 май. Ўзбекистон ёзувчиларининг V съезди. Суратда: (чапдан-ўнгга) съезд қатнашчилари Шуҳрат, Ғафур Ғулом, В. В. Карпов, В. В. Овечкин.

И. Глауберзон фотоси.

БЕДА УРУҒЧИЛИГИГА ДИҚҚАТ!

Барча хўжаликларда комплекс механизацияга тўла ўтмай туриб, химия маҳсулотларидан тўғри фойдаланишни ва пахта-беда алмашлаб экишни жорий этмай туриб, пахтачиликни юксалтириш мумкин эмаслиги Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика Министрлар Советининг шу йил февраль ойидаги қарорида алоҳида таъкидлаб ўтилди.

Бу қарорни сўзсиз бажариш, пахта ҳосилдорлигини республикада ўртача 25-30 центнерга ва беда ҳосилдорлигини 100-150 центнерга етказиш учун энг аввало беда уруғчилигини тўғри йўлга қўйиш керак. 848 тонна беда уруғи етиштириш юзасидан берилган топшириқни бажариш учун шу йилнинг ўзидаёқ беда уруғчилигини қатъий яхшилаш зарур.

СоюзНИХИ ва областлардаги қишлоқ хўжалик тажриба станциялари, республиканинг барча элита-уруғчилик хўжаликлари, шунингдек 1-«Оққўрғон», 2- «Оққўрғон», 1- «Далварзин», 1- «Боёвут», «Пахтаорол», «Савай», «Сурхон», «Ҳазорбоғ» пахтачилик совхозлари, Қорақалпоғистон АССР совхозлари ва бошқа хўжаликлар беда уруғчилигига эътиборни кучайтиришлари лозим.

Бу йил сув жуда камлигини ҳисобга олиб, 2-3 йиллик бедапояларда биринчи ўримдан уруғлик участкалар ажратишни қисқа вақт ичида тугалламоқ керак. Ер ости сувлари юза жойлашган участкаларда биринчи ўрим беда жуда шохлаб кетади, уруғ кам бўлади. Шунинг учун бундай жойларда уруғлик учун иккинчи ўримдан ажратиш керак.

Уруғлик учун беда текис ўсган, бегона ўт босмаган, ҳосилни ўриб-йиғиб олишда комбайнлар ва бошқа механизация воситаларини қўллашга қулай бўлган катта бедапояларни ажратиш мақсадга мувофиқдир. Беда яхши ривожланган кичик участкаларни ҳам уруғлик учун ажратиш лозим.

Уруғлик беда участкалари агрономларга биркитиб қўйилади. Агрономлар беданинг ўз вақтида парвариш қилинишига ва мўл беда уруғи етиштирилишига жавобгардир. Экин чанқаб қолмаслиги учун уруғлик бедани ер ости сувлари паст жойлашган ва қия ерларда шу кунларда суғориш керак.

Уруғлик учун иккинчи ўрим ажратиладиган бўлса, биринчи ўримдан сўнг ҳар гектарига 3-4 центнердан суперфосфат солиб, бир-икки марта суғориш, беда гуллай бошлаганда талабига қараб яна суғориш керак.

Беда уруғчилиги юзасидан берилган топшириқни бажариш учун ҳар бир колхоз ва совхозда гектаридан 2,5-3 центнердан ва ундан ҳам кўпроқ беда уруғи олиш талаб қилинади. Бунинг учун эса экинларни мунтазам кузатиб бориш, унинг чанқаб қолишига, бедани зарпечак, ғумай ва бошқа карантин ўтлар босишига йўл қўймаслик лозим. Шунингдек, уруғлик участкаларда бедани қишлоқ хўжалик зараркунандаларидан, пайхон қилинишдан, молларга едириш учун ўриб юборилишдан сақламоқ зарур.

Беда уруғини ўз вақтида йиғиштириб олиш учун ўзиюрар комбайнлар, сенокосилкалар ва бошқа механизация воситаларини ремонт қилиш пайти келди.

Т. Г. ГРИЦЕНКО,
қишлоқ хўжалик фанлари кандидати.

ЎЗБЕК СОВЕТ АДАБИЁТИ КОММУНИЗМ УЧУН КУРАШДА

РЕСПУБЛИКА ЁЗУВЧИЛАР СОЮЗИНИНГ БИРИНЧИ СЕКРЕТАРИ К. ЯШИН ДОКЛАДИ*)

Ўзбекистон ёзувчиларининг V съезди, — деди К. Яшин, — воқеаларга бой бир даврда, баҳор фаслида тўпланди. Бутун Ўзбекистон, бутун мамлакатимиз гулларга чўмилган. Ер Қуёшга яқинлашганда баҳор фасли кирганидек совет адабиётининг тараққиётидаги ҳозирги босқич ҳам унинг халқ ҳаётига янада яқинлашуви билан боғлиқдир.

Докладчи мамлакатимиздаги қардош республикалар оиласида сўнгги етти йил ичида республика ёзувчиларининг тўртинчи съездидан сўнг Совет Ўзбекистони босиб ўтган тарихий йўлни тавсифлаб берди, партия XX ва XXII съездларининг зўр аҳамияти ҳақида, КПСС Марказий Комитети октябрь, ноябрь (1964) ва март (1965) Пленумларидан сўнг мамлакатимиз иқтисодий ва маънавий ҳаётида юз берган янги ўзгаришлар тўғрисида гапирди.

Ўзбекистон ССР ва Ўзбекистон Коммунистик партиясининг 40 йиллиги юбилейи бўлиб ўтди. Бутун халқ буюк тарихий саналарга — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллигига тайёргарлик кўрмоқда.

ЁЗУВЧИ ВА ҲАЁТ

Шу йиллар ичида партия ва халқ ҳаётида бўлиб ўтган воқеалар адабиётнинг ривожига ҳам жуда катта таъсир кўрсатди. Халқнинг юксак ижодий ва яратувчилик ҳаёти адабиётнинг зўр куч билан ривожланишига ҳар доим қулай шароит яратиб келди ва яратмоқда.

Бироқ, ҳар бир дарахтни ўстириш учун, ҳар бир қарич ерни гуллаб-яшнатиш учун халқ жуда кўп куч ва қаҳрамонона меҳнат сарфлаганидек, адабиётда ҳам барча янги, кўзга кўринган асарлар изланишлар, ижоднинг машаққатлари, барча маънавий кучларини сарфлаш билан яратилгандир. Ҳаётдаги янгилик адабиётга тўғридан-тўғри ва осонликча кириб келаётгани йўқ. Лекин бу янгиликлар тобора дадилроқ кириб ўз ўрнини эгалламоқда. Раҳбарликнинг ленинча принциплари тиклангандан сўнг, бутун ҳаётимиз янада демократлаштирилгандан сўнг, социалистик инсонпарварлик ва кишига ишонч ўсгандан сўнг совет кишиларининг ички дунёсига, уларнинг қувончига, баъзи ҳолларда эса қайғусига кўпроқ эътибор берилабошлагандан сўнг ҳозирги замон ўзбек адабиётида пайдо бўлган барча катта ва муҳим нарсалар ана шундан далолат бериб турибди.

Республикадаги ҳозирги адабий процесс ёзувчиларнинг турли авлоди вакилларининг мустаҳкам бирлиги ва ўзбек, рус, қорақалпоқ ҳамда татар тилларида ижод қиладиган ёзувчиларнинг мустаҳкам ҳамкорлиги билан характерланади.

Ўзбек адабиёти камолатга етган сари халқ босиб ўтган тарихий йўлни шунчалик чуқурроқ ифодаламоқда ва ҳаётнинг ҳали ўрганилмаган томонларини шунчалик дадилроқ кўтариб чиқмоқда. Ҳозир ўзбек адабиётида катта проза асосий жойни эгаллаб турганлигининг сабаби ҳам ана шунда. Шуни айтиш кифояки, сўнгги саккиз-тўққиз йил ичида бизда шунча роман ва повесть яратилдики, ўтган ўн йилликларда ҳам бунча кўп асар яратилмаган эди.

Докладчи адабиётимиздаги Улуғ Ватан уруши темасига тўхталади. Ойбекнинг «Қуёш қораймас» романидаги Бектемир ва Асқарполвон, Шуҳратнинг «Шинелли йиллар» романидаги жасур комбат Элмурод, Зиннат Фатхуллин асаридаги сержант Қудрат Суюнов, оддий аскар Азиз ва Глеб, Иброҳим Раҳимнинг романи ва М. Муҳамедовнинг повестидаги қаҳрамонлар, О. Сидельниковнинг «Пулемёт ёнидаги уч киши» асаридаги Юрий Стрельцов — булар ва бошқа образлар. Ватанимизнинг, Совет Армиясининг шонли фарзандлари ҳақида яратилгандир. Жангчи хотин-қизлар, генераллар, жангчилар ва офицерлар тўғрисида жуда бой материал тўплаган А. Раҳматнинг очеркларини таъкидлаб ўтиш керак. Китобхонлар ёзувчимиз, Совет Иттифоқи Қаҳрамони В. Карповнинг қисса ва ҳикояларидаги қаҳрамонларни, Б. Пармузиннинг повесть ва ҳикояларини, М. Бобоев ва В. Костирянинг шеърлари ва поэмаларини севиб ўқийдилар. Жангчи ёзувчи Вали Ғофуров жуда катта жасорат кўрсатди. У фронтда кўзидан ажради. Бир неча йил муқаддам унинг «Вафодор» деган автобиографик романи босилиб чиқди. У романини игна билан тешиб ёзди. Мақсадга эришиш йўлидаги иродаси ва қатъияти жиҳатидан Вали Ғофуров бизга Николай Островский ва Николай Бирюковни эслатади. Исҳоқ Содиқов фронт орқасидаги меҳнаткашлар ҳаёти ҳақида «Синов» деган роман ёзди.

Адабиётимиз географияси ва тематик диапазонининг кенгайганлиги унинг ривожланишидаги хусусиятларидан биридир. Сўнгги вақтда ёзувчиларимиз узоқ хорижий мамлакатлар халқлари ҳаёти ҳақида ва қўшни қардош совет республикалари халқлари ҳаёти тўғрисида тез-тез ҳикоя қилиб бермоқдалар. Хорижий мамлакатлар прогрессив арбоблари билан алоқалар кенгайгач ва адабий алоқалар кучайгач, илгари ўзбек адабиётида мисли кўрилмаган янги бадиий уфқларнинг очилиши жараёни юз бермоқда. Ҳамид Ғуломнинг «Қитъалар уйғоқ» деган балладаси ва Куба ҳақидаги ҳикоялари, Зулфиянинг «Мушоира» поэмаси ва Қозоғистон цикл шеърлари, Миртемирнинг «Қорақалпоқ дафтари», Рамз Бобожоннинг «Дунай шеърлари», Шуҳратнинг «Кавказ дафтари» ва Мирмуҳсиннинг «Араб ҳикоялари» вужудга келди.

Адабиётимиз рус адабиёти ва Совет Иттифоқидаги бошқа қардош халқлар адабиёти билан чамбарчас боғлиқдир. Бизнинг ҳаётимиз ҳам, мақсадимиз ҳам, ишимиз ҳам бир, адабиётларимизда умумий проблемалар, идеялар ва темалар ҳам кўп. Адабиётларимизни бирлаштириб турувчи ана шу умумийлик ҳам, умумиттифоқ адабиётимизнинг катта палитрасини бойитувчи ўзига хос миллий томонлари — буларнинг ҳаммаси китобларимизнинг қаҳрамонларида мужассамлашгандир.

ЗАМОНДОШИМИЗ — АДАБИЁТНИНГ АСОСИЙ ҚАҲРАМОНИ

Совет даври кишиларининг ҳаётини бадиий акс эттиришни социалистик реализм адабиёти ўзининг асосий вазифаси деб ҳисоблайди. Замондошимиз, жисмоний ва ақлий меҳнат кишиси, ижодкор ва яратувчи киши ўзининг кўп қиррали характери, ўз талантининг бутун бойлиги, ички дунёсининг бутун чуқурлиги билан адабиётимизнинг асосий қаҳрамонидир.

Адабиёт ва санъатнинг коммунизмнинг ёш қурувчиларини тарбиялашдаги, ёш авлодни шакллантиришдаги ижтимоий роли айниқса ёрқинроқ кўзга ташланади. Партия ва халқимиз болалар ва ёшлар адабиётига жуда катта эътибор бераётганлигининг ҳам сабаби шу. Ҳисобот даврида биз болалар учун умумий тиражи 20 миллионга яқин бўлган 300 номдан кўпроқ китобни нашр этдик. Шуни эслатиб ўтайки, ёзувчиларнинг IV съездига қадар болалар учун бир неча ўн асаргина бор эди, уларнинг тиражи юз минг нусхадан ошмас эди. Ҳозирги кунда болалар адабиётимиз чинакам оммавий адабиёт бўлиб қолди. Бу эса «Ғунча» ва «Гулхан» журналларининг вужудга келиши, «Ёш гвардия» нашриётининг ташкил этилиши билан ҳам боғлиқдир. Шунинг ўзи ҳам партия ва ҳукумат болалар учун адабиёт нашр этиш тўғрисида қанчалик ғамхўрлик қилаётганлигини кўрсатиб турибди.

Ёзувчилар ўз ўқувчилари билан мана шундай юзма-юз суҳбатлашиш учун камолатга қандай эришдилар? Бу саволга биз ижобий жавоб берамиз. Болалар ёзувчиларининг ижоди республикамиздан ташқарида ҳам кенг тарқалди, кўпгина шоирлар ва ёзувчиларнинг китоблари мамлакатимиздаги қардош халқлар тилларига, биринчи навбатда рус тилига таржима қилинган, чет элларда ҳам севиб ўқилмоқда. Китобхон ўз ёзувчисини севиб қолди, ёзувчи унинг дўсти бўлиб қолди.

Болалар адабиётимиз аввалгидек бир қолипда эмас, унда кичик шеърдан тортиб, поэмагача, кичик ҳикоядан тортиб повестгача бўлган барча жанрлар муваффақиятли ривожланмоқда. Болалар учун драматургия ва кинодраматургия ҳам шаклланиб келмоқда. Болалар ёзувчилари сафида Ойбек, Ғафур Ғулом каби сўз усталари бор. Кўпгина ёзувчиларимиз учун болалар адабиёти асосий мақсад бўлиб қолди. Қуддус Муҳаммадий, Шукур Саъдулла, Ҳаким Назир, Пўлат Мўмин, Илёс Муслим, Қудрат Ҳикмат, Адҳам Раҳмат, Эсон Раҳимов, П. Муҳаммадёрова, Толиб Йўлдош, Мавлон Икром, Галина Подикова ва ёшларнинг бутун бир гвардияси — Ў. Умарбеков, Н. Фозилов, Ж. Абдуллахонов, Ф. Мусажонов, Л. Маҳмудов, М. Зайниддинова, М. Жалолиддинова, Ш. Холмирзаев, Х. Тўхтабоев, О. Қўчқорбеков, М. Аъзамов ана шундай ёзувчилардир.

М. Ойбекнинг Ҳамза номидаги республика мукофотини олган «Болалик» повести болалар ва ёшлар адабиётининг савияси қандайлигини кўрсатувчи ишончли далил бўла олади. Унинг қаҳрамони Муса чинакам халқ фарзандидир. У синчков, софдил, меҳнатсевар бола, катталарни ҳурмат қилади, камтар, чидамли, дўстларига содиқ. Шу туфайли Муса ёш китобхонларнинг севимли қаҳрамонларидан бири бўлиб қолди. Ғайратийнинг «Рустамжоннинг саргузаштлари» повестидаги Рустамжон, Ё. Шукуровнинг «Қасос» китобидаги Ўлмас ҳам севимли образлардир. Уларнинг ҳар бири ўзига хос характерга эга. Лекин уларда бир нарса яққол кўзга ташланади: улар коммунистларнинг, комсомолларнинг актив ёрдамчиларидир. Бу қаҳрамонлар коммунистлар ва комсомолларнинг ўринбосарларидир.

Бола ва ўсмирнинг меҳнати болалар адабиётида асосий тема бўлмаса ҳам муҳим темалардан биридир. Болаларнинг севимли шоири Қуддус Муҳаммадий меҳнат манзарасини ишончли қилиб тасвирлайди. Одатдаги, таниш, кўзга кўринмайдиган воқеалар унинг қўлида ёрқин ранг олади, том маъноси билан поэзияга айланади.

Ҳаким Назир ўзининг «Сўнмас чақмоқлар» повестини колхоз болаларига бағишлади ва бу китобида меҳнат романтикасини кўрсатиб бера олди.

Бироқ, шуни эътироф этиш керакки, болалар адабиётимизда ҳамма нарса кўнгилдагидек деб бўлмайди. Айрим авторлар болалар психологиясини яхши эътиборга олмайдилар, зерикарли китоблар ёзадилар, асарнинг композицияси тўғрисида жон куйдирмай, ғализ тилда ёзадилар. Бу касалликларни бартараф қилиш керак.

* * *

Ўзбек драматургияси 1958 йилга қадар фақат колхоз тематикасига берилиб кетган эди. Ҳозир тематик бир ёқламалик асосан бартараф этилди. Колхозлар ҳаёти билан биргаликда янги темаларда ишчилар синфи, интеллигенция ҳаёти ҳам акс эттирилмоқда. Уйғуннинг «Дўстлар» («Шубҳа»), З. Фатхуллиннинг «Ватан ишқи», Н. Сафаровнинг «Кимга тўй, кимга аза», И. Султоннинг «Имон», О. Ёқубовнинг «Олма гуллаганда», А. Қаҳҳорнинг «Тобутдан товуш», Ҳ. Ғуломнинг «Тошболта ошиқ», Р. Бобожоннинг «Тоға ва жиянлар» комедияларини айтиб ўтаман. Бу рўйхатни Собир Абдулла, Ш. Саъдулла, марҳум Б. Раҳмонов ҳамда И. Акрамов, Д. Файзий ва Р. Бекниёзовларнинг пьесалари билан тўлдириш мумкин. Халқимизнинг қаҳрамонона ўтмиши ҳам драматургларимизнинг диққат-эътиборида. Уйғуннинг Туркистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун курашга бағишланган «Гирдоб», А. Бобожоннинг «Ғазал фожиаси», Т. Собировнинг «Уч баҳодир», Б. Авазов ва Т. Хўжаевнинг «Фурқат», Ҳ. Раззоқнинг «Нодира» ва бошқа пьесалари вужудга келди.

Халқ бадиий асарларда ўзини кўришни истайди. Шунинг учун ҳам Уйғуннинг «Дўстлар» («Шубҳа») пьесаси томошабинлар диққатини ўзига тортди. Илғор кишиларнинг сифатлари — мардлик, мустаҳкам ирода, ўртоқлик, дўстликда олижаноблик, муҳаббатда олижаноблик пьеса қаҳрамони Ҳайдарда мужассамланган. И. Султоннинг «Имон» драмасидаги олим Комилов софдиллиги, партиявий принципиаллиги билан ажралиб туради.

Докладчи шундан сўнг О. Ёқубовнинг «Олма гуллаганда», Р. Бобожоннинг «Тоға ва жиянлар» ва «Лўлини алдай олмайсан» (Москвада Ромэн театрида саҳналаштирилган), Н. Сафаровнинг «Кимга тўй, кимга аза», З. Фатхуллиннинг «Ватан ишқи» пьесаларидаги образларни характерлайди ва драматургиядаги проблемалар ҳамда театрнинг драматурглар билан ишлашига тўхталади. Қолган театрлар, асосан область театрлари музикали драматик театрлар деса бўлади ва улар музикали драма жанрига ёпишиб олганлар. Бу жанрдаги асарларнинг эса ғоявий, бадиий савияси анча паст. Ҳатто катта драматургия асарлари ҳам бу театрларда бачкана қўшиқлар ва рақслар билан «бойитилиб», масъуқлаштирилиб юборилади. Маданият министрлиги республика театрларида музикали драма асосий ўринни эгаллаётганига ҳали ҳам беларволик билан қараб келаётганлигига қўшилиб бўлмайди. Бу драматургияни ривожлантиришга тўсқинлик қилмоқда. Бу томошабинларнинг эстетик дидини ўстиришга ёрдам бермайди. Театрларимиз репертуарига совет, рус классик ва жаҳон драматургиясининг энг яхши пьесаларини дадиллик билан киритиш керак.

К. Яшин кинодраматургиядаги ўзгаришни, хусусан ёзувчиларнинг IV ва V съезди ўртасида ёзувчилардан С. Муҳамедов, А. Қаҳҳор, Туроб Тўла, Р. Файзий, С. Азимов, Уйғун ва Шевердин сценарийлари бўйича фильмлар яратилганлигини таъкидлади.

Докладчи поэзиянинг аҳволини муфассал таҳлил қилиб берди. Поэтик арсеналнинг янгиланиш жараёни бормоқда. Илгари ўзбек совет поэзиясига кўп жиҳатдан хос бўлган насиҳатгўйлик ва тасвирлашга берилиш ҳозир муваффақиятли равишда ситиб чиқарилмоқда. Шоирларимизнинг асарларида ҳозир ҳам бир қолипдаги шеърлар учрайди, баъзи шеърларда оригинал фикрлар йўқ ва поэтик ҳарорат кам бўлса ҳам, шунга қарамай, ҳозирги замон ўзбек поэзияси бундай асарлар билан эмас, балки Ғафур Ғулом ва Зулфия, Миртемир ва Шайхзода, Уйғун, А. Мухтор ва Мирмуҳсин, Ҳамид Ғулом ва Андрей Иванов, Рамз Бобожон ва М. Бобоев, Шуҳрат ва Шукрулло каби шоирларнинг ҳароратли ва оригинал шеърлари билан характерланади. Кекса татар шоири Эшреф Шемизода, шоирлар Решит Муратов, Фетта Аким, Абдуреим Алтанли ўз шеърларида социалистик воқеликни маҳорат билан куйламоқдалар.

Қорақалпоқ поэзиясидаги ўзгаришлар ҳам қувонарлидир. Қорақалпоқ поэзиясининг оқсоқоли Аббос Добилов, Содиқ Нуримбетов, Жўлмирза Оймирзаев самарали ишламоқдалар. Наврўз Жапақов, Ҳожибек Сеитов, Т. Саитжонов, Сеитназаров янги поэтик асарлар билан чиқдилар. Поэзияда айниқса Иброҳим Юсупов муваффақиятли иш олиб бормоқда, у поэмалар, қўшиқлар, шеърлар ёзди. Бу асарлардаги новаторлик руҳи ва янгилик китобхонлар диққатини ўзига тортди.

Ҳозирги замон ўзбек поэзиясида энг кичик жанр рубоийдан тортиб, энг йирик поэтик форма достон ва поэмагача бўлган ҳамма жанрлар тез ўсаётганлигини айтиб ўтиш мароқлидир. Бунинг устига асосан ёш шоирлар достонлар яратмоқдалар. Бу жанрда лирик мулоҳазалар ва ички монолог, вақт ҳақида ва ўзи тўғрисида самимий поэтик суҳбат кўпроқ ўрин олмоқда.

Ўзбек поэзиясида лирик қаҳрамоннинг маънавий савияси анча ўсди. Бу қаҳрамон ҳаётнинг муҳим масалалари, инсоннинг тақдири ва унинг жамиятдаги ўрни ҳақида тобора кўпроқ ўйламоқда. Унинг ҳаётга бўлган қараши чуқурлашмоқда, тафаккури, диапазони кенгаймоқда. Биз буни кекса авлод шоирларининг шеърларидагина эмас, шу билан бирга Душан Файзиев ва Тошпўлат Ҳамид, Ҳ. Шарипов ва А. Абдураззоқов, Э. Воҳидов ва Ҳ. Салоҳ, Гулчеҳра ва Сайёр ижодида, шунингдек Толиб Йўлдош, Б. Бойқобилов, Гулчеҳра Нуруллаева, Юсуф Шомансур, Тўлқин, О. Ҳакимов, Т. Сайдалиев, А. Исроилов, О. Хожиева, А. Орипов каби шоирларнинг шеърларида ҳам кўриб турибмиз.

Ёшларнинг овози, уларнинг маҳоратни эгаллашга бўлган кучли интилиши бизни қувонтирмоқда. Уларнинг кексалардан ўрганишга интилаётганликлари ҳам ҳурматга сазовордир. Ёшларимиз совет адабиётининг энг яхши традицияларини муваффақиятли давом эттирмоқдалар, унга ҳаётни ҳис этишдаги янгиликларни киритмоқдалар.

Шоирларимиз олдида композиторлар билан ҳамкорликда яхши қўшиқлар текстини ёзиш вазифаси турибди. Очиғини айтиш керакки, радио ва телевидение орқали айрим ҳолларда паст савиядаги қўшиқлар оммалаштирилади.

Ўзбек совет адабиётининг қарийб ярим асрлик тараққиёт йўлига назар ташласак, ҳаммаси бўлиб ўттизга яқин роман яратилганлигини кўрамиз. Улар ўзининг бадиий даражаси жиҳатидан ҳар хилдир. Фақат 1964 йилда эса адабиётимизда ўн бешга яқин йирик полотно яратилди. Роман мураккаб ва машаққатли адабий жанрдир. Шу сабабли ҳам адабиётнинг ривожланиши ва камолат даражаси романчиликнинг ривожланиши билан ўлчанади.

Социалистик реализм методи асосида ривожланаётган ўзбек совет адабиётининг новаторлик хусусияти ана шу роман ва қисса жанрида намоён бўлмоқда. Бу асарларда биз замондошларимизнинг образларини, коммунистик жамият яратаётган кишиларимизнинг характерини кўрамиз. Докладчи бу фикрнинг далили учун Ш. Рашидовнинг «Бўрондан кучли», «Қудратли тўлқин» романлари, А. Қаҳҳорнинг «Синчалак» повести, А. Мухторнинг «Давр менинг тақдиримда» романини мисолга келтирди.

Бизнинг очеркчиларимиз коммунизм қурувчиларнинг биринчи сафларида бораётган кишиларнинг тажрибаларини ўрганиш ва уни кенг оммалаштиришга интилмоқдалар. И. Шамшаров, Ҳ. Назир, И. Раҳим, Н. Сафаров, Ш. Ғуломов, С. Абдуқаҳҳор ва Йўлдош Муқимовларнинг очерклари танқидчилигимиз томонидан яхши баҳоланди.

Меҳнат кишиси проблемаси кўпгина ҳикоя, қисса ва роман авторларининг диққат марказида турибди. Бу ўринда И. Раҳимнинг «Ҳилола», П. Қодировнинг «Қадрим» повестлари, Н. Сафаровнинг «Узоқни кўзлаган қиз» ҳужжатли повести, А. Мухторнинг «Туғилиш» романини эслатиб ўтиш кифоя. Романда йирик корхона қурилиши жараёнида янги киши характерининг шаклланиши тасвирланади. Романнинг кўпчилик қаҳрамонлари ўз севгисига садоқатли, бир-бирига ишонч билан қарайдиган ёшлардир. Саид Аҳмаднинг «Уфқ», ёш ёзувчи Жонрид Абдуллахоновнинг «Йўл», Ш. Аляддиннинг «Агар севсанг» романларида ҳам инсон ва меҳнат темаси асосий ўринни эгаллайди. Татар прозаиклари Юсуф Бўлат, Раим Тинчиров, Дермин Джиларнинг кейинги йилларда яратган асарлари ҳам диққатга сазовордир.

Ўзбек адабиёти замонамиз қаҳрамонининг образини яратишга катта эътибор бериш билан бирга, халқимизнинг Совет ҳокимиятини барпо этиш учун золимларга қарши олиб борган қаҳрамонона курашн темасини ҳам унутаётгани йўқ. Ёзувчиларимизнинг асарларида ўтмиш темаси ҳозирги замон нуқтаи назаридан туриб ёритилмоқда. Докладчи бу фикрнинг исботи учун Мирзакалон Исмоилийнинг ўзбек халқининг революцияга қадар бўлган ҳаётига бағишланган «Фарғона тонг отгунча», Ҳ. Ғуломнинг революцион курашлар ва рус ҳамда ўзбек халқларининг дўстлигига бағишланган «Машъал», М. Шевердиннинг Ўрта Осиёда социализм душманларига қарши кураш темасида ёзилган «Саҳродаги соялар», А. Удаловнинг «Сабр косаси», А. Алматинскаянинг ўзбек ва рус халқларининг қадимдан дўст бўлиб келганлигини кўрсатувчи «Бепоён чўлларда», «Бўрон нафаси», «Улуғ жангда», Т. Каипбергеновнинг қорақалпоқ халқининг янги ҳаёт учун курашини тасвирловчи «Қорақалпоқ қизи» китобларини мисол қилиб келтирди. Шунингдек Мирмуҳсиннинг «Чўри» повести, Қори-Ниёзийнинг автобиографик «Ҳаёт мактаби» китоби, А. Ивановнинг Андрей Рублев тўғрисидаги поэмаси ҳам алоҳида қайд қилиб ўтилди.

Ёзувчиларимиз тарихий темага ҳам мурожаат қилмоқдалар. Маърифатпарвар, билимга чанқоқ, ўз замонасининг илғор кишилари бўлган авлод-аждодларимизнинг образлари қалам аҳлларини ўзига жалб этмоқда. Ойбек Ўзбекистонда биринчи бўлиб бу темага қўл урди ва «Навоий» романини яратди. Тарихий романлар автори С. Бородин бу соҳада жуда катта иш қилди. Унинг «Самарқанд осмонида юлдузлар» эпопеясига кирувчи романлар жаҳондаги бир неча тилларга таржима қилинди. Ҳозир у эпопеянинг учинчи қисми устида ишламоқда.

Кейинги йилларда тарихий темада ёзилган асарлар орасида М. Шайхзоданинг «Мирзо Улуғбек» (1961 йил) трагедияси алоҳида ўрин эгаллайди. Автор ўзбек халқи тарихида муҳим прогрессив роль ўйнаган улуғ астроном ва математик Улуғбекнинг ёрқин характерини яратди.

Ўзбекистон ёзувчиларининг асарларидаги ижобий қаҳрамон ўз миллий доирасидан чиқиб, мамлакатимизнинг ҳамма ерига кенг тарқалди. Уни халқ ёрқин келажак учун меҳнат қилаётган ҳамма жойда учратиш мумкин. У эртаги кунга интилмоқда. У ўз меҳнати, ўз қадоқ қўллари билан эртаги кунни яратмоқда, ўз кучи, қалб қўрини шунга бағишламоқда.

МАҲОРАТ — БОШ МАСАЛАДИР

Бадиий образ идеологиянинг махсус бир шакли бўлмиш адабиёт ва санъатнинг ўзига хос ҳамма хусусиятларини, проблемаларини ўзида мужассамлаштиради. Шу сабабли ҳам ижобий қаҳрамон масаласи бош масаладир. Авторнинг маҳорати, унинг дунёқараши, асарнинг сюжети, композицияси, тили ана шунга келиб боғланади.

Шу сабабли ҳам маҳорат тўғрисида жуда кўп баҳслашамиз. Съезд олдидан Тошкент, Қўқон, Самарқанд, Фарғона, Марғилон, Андижон, Наманган, Бухоро ва бошқа шаҳар ҳамда қишлоқларда бўлган учрашувларда ўқувчилар ёзувчиларимизнинг кўп асарларини ҳақли равишда танқид қилдилар. Ижобий қаҳрамон бир қолипда тасвирланаётганлигини, айрим ёзувчиларимиз тилга бефарқ қараётганликларини очиқ-ойдин айтдилар. Андижонда бўлган учрашувда Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Қобилжон Мўминов ўзбек драматургларининг пьесаларида сунъий воқеалар олинаётганлигини, конфликтлар бир-бирига ўхшаб кетаётганлигини айтди. Чиндан ҳам шундай. Масалан, И. Султоннинг «Имон» драмасида бир олим иккинчи бир олимнинг диссертациясини ўғирлайди. О. Ёқубовнинг «Олма гуллаганда» пьесасида ҳам худди шу масала тасвирланади. Н. Сафаровнинг «Кимга тўй, кимга аза» пьесасида эса рационализаторлик таклифи ўғирланади.

Шуниси қувончлики, кейинги йилларда ёзувчиларимиз ўз кучларини йирик асарларда синаб кўрмоқдалар. Лекин йирик асар ёзувчидан катта ҳаётий тажриба, маҳорат талаб этишини унутмаслик керак. И. Раҳимнинг «Тақдир», Ҳамид Ғуломнинг «Сенга интиламан» романларини олиб кўринг. И. Раҳимни республикамизда газ саноатини барпо қилаётган кишиларнинг қаҳрамонлиги илҳомлантирса, Ҳ. Ғуломни Мирзачўлни ўзлаштираётган ватанпарварлар образи қизиқтиради. Лекин «Тақдир»нинг композицияси бўшроқ, айрим боблар, эпизодлар ортиқча киритилган. Ҳамид Ғулом эса ўз асарини ҳали мукаммал ишлаб чиқмаган. Шу сабабли романда Мирзачўлни ўзлаштираётган кишиларнинг образини кўрмайсиз. Автор китобда салбий қаҳрамонларни тасвирлашга кўп ўрин берган (колхоз раиси Мирҳосил ва унинг хотини).

Мирмуҳсиннинг «Чиниқиш», С. Анорбоевнинг «Оқсой» романларида, Ҳ. Назирнинг «Сув гадоси оқпадар денгизни бошлаб келди» повестида ҳам ана шундай нуқсонлар бор. Тўпланган материаллар ва фикрлар унча катта бўлмаган шеър, очерк ёки ҳикояга етади, бироқ кўпинча автор уни чўзиб поэма, повесть, драма, ҳатто романга айлантиради.

Маҳорат ёки камчилик содир бўлишининг турли аспектларини ривожлантириб, К. Яшин принципиал муҳим масалани — бадиий адабиётда партия арбобларини тарихий конкрет шахс сифатида, шунингдек фикран, тасаввурда ва типиклаштириш воситалари билан тасвирлаш масаласини ўртага ташлайди. Ўзбек адабиётида Ленин образини яратишга кўпдан катта эътибор бериб келинмоқда. Бу соҳада Ҳ. Олимжон, Ғ. Ғулом, Миртемир ва бошқа ёзувчиларнинг асарларини айтиб ўтиш кифоядир. Лекин сўнгги вақтларда Ленин темаси баъзи асарларда тўла ўз ифодасини топмаётир. Биз айниқса ҳозир, Улуғ Октябрнинг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига тайёргарлик кўрилаётган шу кунларда ўзимизга талабчан бўлишимиз зарур. Коммунистик партия ва Совет давлатининг асосчиси доҳий образини яратиш проблемасига жуда зўр масъулият билан қараш керак. Бу маълум даражада ижобий қаҳрамон проблемасининг ғоявий-эстетик марказидир. Туркистонда социалистик революция арбобларининг образларини яратиш масаласига жиддийроқ ёндошиш лозим.

Маҳоратдаги камчилик, — дейди сўнгра К. Яшин, — бир қанча комедияларда сунъийликда, комедия негизига эга бўлмаган воқеаларда кўзга ташланмоқда. Умуман сўнгги йилларда бу жанрда тузукроқ асар яратилгани йўқ.

Докладчи шу муносабат билан сатирадаги маҳоратга тўхталиб С. Аҳмад ва Сами Абдуқаҳҳор, Владимир Липко, таржимон Александр Наумов, учта сатирик романнинг автори Олег Сидельников тўғрисида гапиради. Бироқ сатирамизнинг бўшлигига эътибор қилмай бўлмайди. Темаларнинг бачканалиги ва бир қолипда ёзиш кўзга ташланмоқда.

Сўнгра докладчи асарларнинг тили тўғрисида муфассал гапириб ўтди. Зеро тил проблемаси адабиётнинг халқчиллиги проблемасига бориб тақалади. Тилга эътибор бермаслик натижасида қаҳрамон хира, ҳаётда учрамайдиган бўлиб чиқади. Бундай асар авторини эса китобхон ҳурмат қилмайди.

Сўз устида ишламаслик, таҳлил қилиш пайтида текстга бепарволик билан қараш асарнинг бадиий бўш чиқишига олиб келади. Шундай ҳам бўладики, ёзувчи қўлёзманинг охирига нуқта қўйиб, дарҳол бир нусхасини «Шарқ юлдузи» журналига, иккинчи нусхасини нашриётга топширади, учинчи нусхасини таржимонга жўнатади. Журнал асарни тўла босиб чиқаришга улгурмай туриб, бу асар алоҳида китоб бўлиб чиқади, бир вақтнинг ўзида таржимаси ҳам тугалланади. Бундай практика бутунлай хатодан иборат. Асарни босиб чиқаришнинг шундай тартибини ўрнатиш керакки, ёзилган асар олдин секцияда муҳокама қилинсин, сўнгра журналда босиб чиқарилсин. Журналхон ўз фикрини айтгандан сўнг бу асарни нашр этиш ва бошқа тилларга таржима қилиш масаласини ҳал этиш мумкин. Шундай қилинса ёзувчи учун ҳам, китоб учун ҳам фойдали бўлур эди. Бу ўринда журнал ёзувчи учун ижодий лаборатория ролини ўйнаши лозим.

Сўнгра докладчи таржима проблемасига тўхталиб, ўзбек ёзувчиларининг проза ва поэтик асарлари рус тилига планли асосда таржима қилинаётганлигини айтади. Ўзбек ёзувчиларининг асарларини таржима қилишда республикадаги рус ёзувчиларининг ва Москвадаги Л. Пенковский, Н. Державин, С. Липкин, С. Сомова, Н. Пантелеев, Н. Ушаков, К. Симонов, Ю. Карасев, С. Северцев, А. Апушкин, Д. Холендро, В. Смирнова, Л. Бать каби дўстларимизнинг хизмати каттадир. Лекин ҳаёт янги вазифаларни олға сурмоқда. Қардош республикаларнинг ёзувчилар ташкилотларига бизда яратилган ва бошқа тилларга таржима қилишга арзийдиган энг яхши асарлар тўғрисида ўзаро ахборот бериб туришни таклиф қилсак фойдали бўлур эди. Шундай қилинса таржима учун китоб тўғри танланган бўларди ва шундай катта ишда тасодифларга йўл қўйилмаган бўларди.

Маҳорат масаласи муносабати билан докладчи Ўзбекистонда адабиётшунослик ва адабий танқиднинг аҳволи тўғрисида муфассал гапириб ўтди. Жумладан, танқид адабий процессга жуда бўш аралашаётганлигини, ёзувчиларнинг маҳоратини ошириш учун ва энг аввало, замондошимизнинг ёрқин ва жонли образини яратиш учун мунтазам кураш олиб бормаётганлигини таъкидлаб ўтди. Республика ва областларнинг вақтли матбуоти шаънига ҳам асосли эътирозлар айтилди.

Адабиётшунослик ва эстетика соҳасида душман идеологияга қарши курашни кучайтириш, социалистик реализм ва хусусан кўп миллатли совет адабиётида миллий формалар ва миллий характерлар проблемасини янада планли асосда ва чуқурроқ ишлаб чиқиш адабиётшунослик ҳамда танқидчиликнинг энг муҳим вазифаларидан биридир.

ЯНГИ ДАВР — ЯНГИ ВАЗИФАЛАР

Ёзувчилар ва ёзувчилар ташкилоти бундан буёнги ишида эътибор бериши зарур бўлган асосий масалалар нималардан иборат? Докладчи бу саволга жавоб бериб, аввало адабиётнинг турмуш билан боғланишини мустаҳкамлаш зарурлигини таъкидлади. Ёзувчиларимизни йирик қурилишларга, фабрика ва заводларга, колхоз ва совхозларга, шунингдек қардош республикаларга узоқ муддатли ижодий командировкага юборишнинг кенг планини тузиб чиқиш керак.

Ёзувчиларимизнинг маълум мақсадни кўзлаб совет воқелигини чуқур ўрганишлари улар ўртасида сиёсий-тарбиявий иш олиб боришни планли ва яхши ўйлаб тузилган системаси билан, ҳар бир ёзувчининг марксча-ленинча назарияни эгаллаш учун зўр бериб ишлаши билан чамбарчас боғлиқ бўлиши керак. Бундан буён ҳам ёзувчиларимизни ва биринчи галда ёш қаламкашларни коммунистик партиявийлик ва буржуазия идеологиясига муросасизлик билан қараш руҳида тарбиялаш зарур. Идеология соҳасида бизга душман бўлган капитал дунёси билан «тинч-тотув яшаш»га уринишнинг ҳар қандай кўринишларига қарши биз ёзувчилар шафқатсиз бўлишимиз керак. Айниқса, Ўрта Осиёда, мустамлакачилик ва империализмга қарши курашнинг олдинги марраларида яшаётган ва ишлаётган биз Ўзбекистон ёзувчилари бу ҳақда кўпроқ ўйлашимиз керак.

Ўзбек совет адабиётининг рус адабиёти билан, қардош совет халқлари адабиёти билан алоқасини янада мустаҳкамламоқ керак. Шу муносабат билан докладчи СССР Ёзувчилар союзида миллий адабиётлар бўйича кенгаш ташкил этилганлигини маъқуллади.

Икки лагерь — социализм ва тинчлик лагери билан империализм ва уруш лагери ўртасида шафқатсиз кураш кетаётган ҳозирги пайтда жаҳон адабиётининг прогрессив кучлари билан дўстона ижодий алоқаларни мустаҳкамлаш биринчи даражали аҳамиятга эгадир.

Биз, Ўзбекистон ёзувчилари АҚШнинг Жанубий Вьетнамдаги агрессиясини нафрат билан қоралаймиз, Вьетнам Демократик Республикаси шаҳар ва қишлоқларини шафқатсиз бомбардимон қилишни дарҳол тўхтатишни талаб қиламиз ва курашаётган қаҳрамон Вьетнам халқи билан, Вьетнам ёзувчилари билан бирдам эканлигимизни билдирамиз.

Докладчи Ёзувчилар союзи правлениеси ва секретариатининг ҳисобот давридаги фаолиятига тўхталиб, союзнинг ички ишларига оид асосий масалаларни тавсифлаб берди ва ижодий секциялар ҳамда бадиий таржима советининг ишини активлаштириш зарурлигига тўхталиб ўтди. Бу секциялар асосан қўлёзма асарларини, шунингдек бу асарларни нашр этилгандан сўнг муҳокама этиши керак. Секцияларни ҳозир бизда бўлаётганидек маслаҳат бюросига айлантириб юбориш ярамайди.

Съездлар ўртасида ўтган вақт ичида «Шарқ Юлдузи», «Звезда Востока» журналлари ва «Ўзбекистон маданияти» газетасига кўп эътибор берилди. Сўнгги вақтда редакциялар энг яхши асарларни ўз вақтида босиб чиқармоқдалар, ёшларни актив жалб этадиган бўлиб қолдилар. Бироқ шуни айтиш керакки, журналлар асарларнинг оммавийлиги учун ҳаддан ортиқ курашиб, баъзан асарларни танлаб олишда талабчан бўлмаётир. Редколлегиянинг ишларида, айниқса «Звезда Востока» журналида масалаларни кўпчилик ўртасида ҳал этмаслик журналнинг камчиликларидан биридир. Докладчи «Ўзбекистон маданияти» редакциясининг ташаббусини таъкидлаш билан бирга, газета баъзан адабиёт масалалари тўғрисида паст савияда ёзилган мақолаларни босиб чиқараётганлигини айтиб ўтди. Бу эса редакция авторлар билан етарли иш олиб бормаётганлигини кўрсатади.

Сўнгра докладчи Ёзувчилар союзининг область бўлимларига раҳбарлик қилишни яхшилаш зарурлигини таъкидлади. Ҳозир область бўлимларига етарли раҳбарлик қилинмаётир. Бундан буён қорақалпоқ адабиётига алоҳида эътибор билан қараш зарур. Шу мақсадда Ўзбекистон Ёзувчилар союзида ёзувчи Уйғун раислигида қорақалпоқ адабиёти бўйича комиссия ташкил этилди. Докладчи союз ҳузурида жамоатчилик асосида адабиётни пропаганда қилиш бюроси ташкил этиш зарурлиги масаласини ўртага ташлади.

Сўнгги вақтда республикада бадиий адабиётни нашр этиш бир мунча яхшиланди. Бунда «Тошкент» нашриётининг хизмати каттадир. Бироқ баъзан паст савиядаги проза ва поэзия асарлари ҳам босиб чиқарилмоқда. Ишни шундай ташкил этиш керакки, бундан буён биророта ҳам бўш асар нашр этилмасин.

Ўзбекистон Ёзувчилар союзининг яқин кунлардаги вазифалари тўғрисида гапириб, докладчи шонли ва буюк саналар — Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг юз йиллигига тайёргарлик кўришда ижодий союзнинг ва ҳар бир ёзувчининг зиммасига катта масъулият юклатилганлигини таъкидлади.

Маълумки, республикамизда энг яхши адабий ва санъат асарлари учун Ҳамза мукофоти таъсис этилган. Республикада энг яхши адабий ва санъат асарлари учун конкурс ўтказиш тўғрисида қарор қабул қилинди. Бундан ташқари Ёзувчилар союзига тааллуқли бошқа муҳим тадбирлар ҳам белгиланди. Жумладан, «Шарқ юлдузи» ва «Звезда Востока» журналларининг ҳажми катталаштирилди. Докладчи бунинг учун республика ёзувчилари номидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети ва республика ҳукуматига миннатдорчилик изҳор этди.

* * *

Ҳозир ёзувчилар олдида улуғвор ва катта вазифалар турибди. Халқимиз қалам аҳлларига зўр ҳурмат билан қарайди, партиямиз эса ёзувчиларга мукаммал ишланган, қизиқарли, кенг китобхонлар оммасига манзур бўладиган асарларни яратиш учун ҳамма шароитларни яратиб берган. Бизнинг вазифамиз ана шу ғамхўрликка яраша ишлаш, ижод қилишдир.

Республика ёзувчилар ташкилоти кучли, аҳил, иноқ коллективдир. Бу ерда беҳуда баҳслар ўтказишга ҳожат йўқ. Бу коллектив катта ишларни қилишга қодир. Биз халқимизнинг интилишлари, орзу-умидлари билан яшашимиз, нафас олишимиз, партия, давлат манфаатларини кўзлаб иш қилишимиз зарур. Бизнинг олдимизда турган асосий вазифа ижод қилиш, ижод қилиш ва яна ижод қилишдир. Биз ёзувчилар ўз асарларимизга танқидий кўз билан қарашимиз, талабчан бўлишимиз, мақтанчоқликка берилиб кетмасдан ўзимизнинг ва ҳамқаламкашларимизнинг асарларини дўстона таҳлил қилишимиз, нуқсонларни биргалашиб тузатишимиз зарур. Ўзимизнинг бутун ижодий кучимизни, маҳоратимизни ажойиб замондошларимизнинг ёрқин образини яратишга бағишлаймиз.

Бизнинг кўз ўнгимизда, бизнинг авлодимиз яшаб турган бир даврда замондошларимиз — совет кишилари коммунистик жамият қуришда буюк жасорат кўрсатмоқдалар. Биз қалам аҳллари, Ўзбекистон ёзувчилари ҳам енг шимариб ана шу замондошларимиздек меҳнат қилишимиз керак. Ҳар бир китобимиздан замонамиз нафаси уфуриб турсин, ҳар бир сатримизда замондошимиз қиёфаси гавдаланиб турсин. Зўр маҳорат билан ёзилган, илғор ғоялар билан суғорилган теран китобларимиз коммунистик жамият қуришда халқимизни янги ғалабаларга илҳомлантирсин.

*) Доклад қисқартириб босилди.

13 МАЙ, 1965 ЙИЛ
№ 110 (13.066).

БИЗНИНГ ИНТЕРВЬЮ

ЯНГИ ҚУВВАТЛАР

КПСС Марказий Комитети март Пленуми қишлоқ хўжалигини янада ривожлантиришнинг муҳим омилларини белгилаб берди. Унда қишлоқ хўжалигини механизациялаш асосий масалалардан бири қилиб қўйилди. Республика Халқ хўжалиги кенгаши тракторсозлик ва қишлоқ хўжалиги машинасозлиги бошқармаси турли-туман машиналар ишлаб чиқаришни кўпайтиришнинг кейинги беш йилликка мўлжалланган тадбирларини белгилаб чиқди. Бошқарма капитал қурилиш бўлимининг бошлиғи Александр Арсеньтевич Дикарев мухбиримиз билан суҳбатда бир қанча янгиликларни айтиб берди.

Қишлоқ хўжалиги учун машиналар ишлаб чиқаришни янада кўпайтириш мақсадида «Ўзбексельмаш» заводида янги механика-йиғув цехи қурилади. Ишлаб чиқариш майдони 40 минг квадрат метрга тенг бўлган бу цехда ерга тўкилган пахтани териб оладиган машиналар ишлаб чиқариш йўлга қўйилади. 1968 йилда эса Ўзбекистон трактор-йиғув заводида бевосита трактор ишлаб чиқаришни ўзлаштириш мўлжалланмоқда. Шундан кейин тракторлар Владимир трактор заводидан келтирилмай, шу ернинг ўзида ишлаб чиқарила бошланади. Бунинг учун шу йилдан корхонада ишлаб чиқариш майдони 34 минг квадрат метрга тенг бўлган иккита механика-йиғув цехини қуриш бошлаб юборилади.

Шулар билан бир қаторда илгари кейинги беш йилликка мўлжалланган қишлоқ хўжалик машинасозлиги корхоналарининг реконструкциясини 1967—68 йиллар ичида тугаллаш тадбирлари кўрилаётир. Яқин вақт ичида собиқ «Автотракородеталь» — ҳозирги «Ташхимсельмаш» заводида қишлоқ хўжалиги экинларига ўғитлар сепишга имкон берадиган машиналар ишлаб чиқаришни йўлга қўйиш учун реконструкция ишлари бошлаб юборилади. Шунингдек, қишлоқ хўжалиги машиналарини запас қисмлар билан тўла таъминлаш тадбирлари ҳам кўрилмоқда. Самарқанддаги «Красний двигатель» заводида запас қисмлар ишлаб чиқариш қувватларини кенгайтириш кўзда тутилаётир.

Қишлоқ хўжалиги машинасозлиги корхоналарининг талаб ва эҳтиёжларини қондириш мақсадида бир қатор заводларда кейинги беш йилликда янги-янги қувватлар ишга туширилади. Масалан, «Ташавтомаш» заводида асбобсозлик ва темирчилик-пресс цехлари қурилиши тугалланади. Шунингдек, «Андижанирмаш» заводида реконструкция ишлари ниҳоясига етказилади. Буларнинг ҳаммаси кейинги беш йилликда қишлоқ хўжалиги учун кўплаб турли-туман унумдор машиналар ишлаб чиқариш имкониятини беради.

ПИЛЛА ТОПШИРИШ БОШЛАНДИ

ТЕРМИЗ («Совет Ўзбекистони» мухбири). 2070 қути қурт уруғининг ҳар қутисидан 60 килограммдан пилла етиштириш мажбуриятини олган Термиз районининг меҳнаткашлари қуртларни прогрессив усулда парвариш қилганликлари туфайли Сурхондарё областида биринчи бўлиб давлатга пилла топширишни бошлаб юбордилар.

Қуртхоналарда нормал даражада иссиқлик, намлик бўлишига эришган, барг тайёрлаш, қуртларни озиқлантириш ишларини агротехника қоидаларига тўла амал қилган ҳолда ташкил этган «Октябрь 40 йиллиги» колхозининг ўртоқ Ж. Минглиева бошлиқ звеноси дастлабки 22 килограмм пиллани давлатга сотди. Бу звено ҳар қути қурт уруғидан 120 килограмм пилла топшириш учун курашмоқда. Колхознинг Худойберди ота Номозов бошлиқ звеноси ҳам давлатга пилла топшира бошлади.

Шунингдек, ҳар қути қурт уруғидан 100-135 килограммдан пилла сотишга аҳд қилган райондаги «Коммунизм» колхозининг Урoқ Усмонов, «Қизил юлдуз» колхозининг Аҳмад Тоғаев, «Таллимарон» совхозининг Розия Каримова, Жданов номли колхознинг Бибигул Алиқулова, Бибигул Юсупова, Бозоргул Раҳимова, Комила Утаева, Хайитгул Саломова ўртоқлар бошлиқ звенолари ҳам бугун-эрта пилла топшира бошлайдилар.

А. ХАЛИЛОВ.

Сирдарё области, Мирзачўлдаги чўлқуварлар яшайдиган посёлкалар шаҳардан қолишмайди. Ильич районидаги 17- совхозда умумий сатҳи 20 минг квадрат метр бўлган уй-жой, 920 ўқувчига мўлжалланган мактаб, шунингдек бошқа маданий-маиший муассасалар қурилди. Сиз бу суратда янги уй-жой қурилиши манзарасини кўряпсиз.

А. Горокрик фотоси (ЎзТАГ фотохроникаси).

«НАЗАРБЕК» НЕЪМАТЛАРИ— ЭЛ ДАСТУРХОНИГА

Тошкент область Калинин районидаги «Назарбек» ихтисослаштирилган сабзавотчилик совхози коллективининг 1965 йилга белгилаган тадбирлари

КПСС Марказий Комитети тарихий март Пленуми қарорларидан бениҳоя руҳланган Тошкент область Калинин районидаги «Назарбек» ихтисослаштирилган сабзавотчилик совхози коллективи қишлоқ хужалик маҳсулотлари етиштиришни янада кўпайтириш учун янги тадбирлар белгиладилар. Улар шаҳар аҳолисини мўл-кўл сабзавот ва полиз экинлари маҳсулоти, гўшт, сут, мева-чева билан таъминлаш мақсадида социалистик мусобақани ҳар қачонгидан ҳам кучайтириб юбордилар. Совхоз коллективи белгилаган янги тадбирлар шу кунларда изчиллик билан амалга оширилмоқда.

Янги тадбирларга асосан, етти йилликнинг сўнгги босқичида 300 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 11 тоннадан картошка олиш кўзда тутилган. Бунинг учун пландаги 70 гектар ўрнига 114 гектар ерга эртаги картошка экилди. Шу ерлардаги картошка ҳосили 25 майдан давлатга сотила бошланади. Етиштирилган 3.300 тонна картошканинг 2.200 тоннаси меҳнаткашларга етказиб берилади. 8 майдан бошлаб кечки картошка экишга киришилди. Кечки картошка 185 гектарни ташкил этади ва унинг ҳосили 10 октябрдан йиғиштириб олина бошланади. Раҳим Азимов, Турғун Исломов, Тошпўлат Орзиев ўртоқлар бошлиқ бўлимларда картошка етиштирилмоқда.

Совхоз Чилонзор районининг Волгоград кўчасида сабзавот билан савдо қилувчи махсус магазин очади.

Аҳолига етказиб бериладиган картошкадан ташқари уруғлик фонди учун 800 тонна картошка сақлаб қолинади.

1965 йил тадбирларида кўрсатилишича, сабзавот маҳсулотларининг ўзидан 15 минг сўм соф фойда олиш мўлжалланмоқда. Бунинг учун 466 гектар ердаги сабзавот экинлари яхши парвариш қилинади ва жами 7.981 тонна сабзавот етиштирилиб, унинг 6.400 тоннаси давлатга сотилади. 130 гектар ерда карам етиштирилиб, гектаридан пландаги 190 центнер ўрнига 210 центнердан ҳосил олиш кўзда тутилмоқда. Етиштирилган карамнинг 2.400 тоннаси халқ дастурхонига етказиб берилади.

Март ойининг биринчи ўн кунлигида 65 гектар ерга эртаги карам экилди. Ҳозир у барқ уриб ўсмоқда. Эртаги карамни 25 майдан йиғиштириб олишга киришилади. 10 июндан бошлаб 65 гектар майдонга кечки карам экилади ва унинг ҳосили октябрь ойининг охирларида йиғиштириб олиниб, давлатга сотилади.

Ўтган йили бир центнер сабзавотнинг таннархи 5 сўм 78 тийинни ташкил этган эди. Бу йил эса ҳар центнерининг таннархини 5 сўмга тушириш учун курашилмоқда. Бунинг учун техникадан, маҳаллий ва минерал ўғитлардан оқилона фойдаланилади.

Помидор етиштириш кескин кўпаяди. Бу экин майдони 160 гектарга етказилиб, ҳар гектаридан 230 центнердан помидор олинади ва меҳнаткашларга 3.680 тонна помидор етказиб берилади. Помидор кўчати ўтқазиш 5 майгача муваффақиятли тугалланди. Ҳозир ниҳоллар кўнгилдагидек парвариш қилинмоқда. 10 июндан эса помидор теришга киришилади. Шаҳар меҳнаткашлари октябрь ойининг охирларигача «Талалихин», «Подарок», «Волгоград» навли помидорлардан баҳраманд бўлиб турадилар.

Булардан ташқари қуйидаги тадбирлар ҳам бекаму-кўст амалга оширилади:

30 гектар ерга бодринг экилиб, гектаридан 93 центнер ўрнига 100 центнердан ҳосил олинади. Аҳолига 280 тонна бодринг етказиб берилади. Бодринг экиш апрель ойининг иккинчи ўн кунлигида тугалланган эди. Ҳозир Ўринбой Каримшоев ва Турдиали Нуралиев ўртоқлар бошлиқ бригадаларда ҳар туп бодринг палагида 10-12 тадан найча бор. Совхоз 1 июндан бошлаб бодринг топширишга киришади.

60 гектар ерга экилган пиёзнинг ҳар гектаридан пландаги 100 ўрнига 110 центнердан ҳосил олинади, давлатга 600 тонна пиёз сотилади. Шу кунларда аҳолига кўк пиёз етказиб берилмоқда. Тайёрлов пунктларига кунда 50 центнердан кўк пиёз жўнатиляпти.

Март ойининг бошларида 6 гектар майдонга сабзи экилган эди. Ана шу майдонларнинг ҳар гектаридан пландаги 98 ўрнига 100 центнердан ҳосил етиштириш учун курашилмоқда. Яна 24 гектарга сабзи экилади. Кузгача аҳолига 295 тонна сабзи етказиб бериш мўлжалланмоқда.

10 гектар ерга экилган редисканинг ҳар гектаридан пландаги 95 ўрнига 120 центнердан редиска топширилмоқда. Тошкентликлар 1 майдан буён шу совхоз редискасидан баҳраманд бўлишяпти. Ҳозир ҳам кунига 10 тоннадан зиёд редиска жўнатиляпти.

5 апрелдан 5 майга қадар 231 гектар ерга қовун-тарвуз уруғи экилди. Унинг ҳар гектаридан пландаги 170 центнер ўрнига 200 центнердан қовун-тарвуз топшириш мўлжалланмоқда. Шаҳар меҳнаткашлари бу йил шу совхоздан 4.200 тонна полиз экинлари маҳсулоти олади.

Совхоз пиллачилари ҳам янги марраларни кўзламоқдалар. Ўтган йили давлатга пилла топшириш плани 122 процент бажарилган эди. Бу йил 270 қути қурт уруғидан 15 минг 500 килограмм пилла топшириш учун курашилмоқда. Бу планда кўзда тутилганидан 1000 килограмм зиёддир. Ҳозир ипак қурти учинчи ёшда. Ҳури Орзиева, Манзура Қодирова каби пиллачилар ипак қуртларини 22 кунда пилла ўратиб, ҳар қутисидан 80-100 килограммдан пилла топширишга аҳд қилишган. Совхозда 30 қути ипак қуртини боқишга мўлжалланган марказий қуртхона қурилиб, фойдаланишга топширилди. Ипак қурти парвариши билан боғлиқ бўлган барча тадбирларни амалга ошириш агроном ўртоқ Эргаш Нишонов зиммасига юклатилган.

Совхоз чорвадорлари бу йил қуйидаги тадбирларни изчиллик билан амалга оширишга бел боғладилар:

Йил давомида аҳолига 172 тонна гўшт етказиб берилади. Ҳозиргача 61 тонна гўшт сотилди. Шу кеча-кундузда 850 бош чўчқа бўрлоқига боқиляпти. Уларнинг ҳар бирининг тирик вазни 85-90 килограммга етказилгач, давлатга топширилади.

Гўштнинг харид нархлари ошганлиги совхозга катта фойда келтиради. Масалан, ўтган йили сотилган 104 тонна чўчқа гўшти эвазига 111 минг 474 сўм пул олинган эди. Бу йил эса шунча гўшт учун давлат 144 минг 500 сўм пул беради. Гўшт харид қилиш нархининг лоақал 30 процент ошганлиги совхозга 35 минг сўмга яқин соф фойда келтиради.

Совхозда 421 бош соғин сигир бор. Улардан 580 тонна сут топширилиши керак. Ҳар бош сигирдан 1 минг 600 килограммдан сут соғиб олиш мўлжалланмоқда. Назира Юсупбекова, Дилбар Зикриллаева сингари чорвадорлар ҳар бош сигирдан 2000 килограммдан серқаймоқ сут соғиб олишга сўз беришди. Совхоз чорвадорлари пландан ташқари 500 центнер сут топширишни мўлжаллашяпти. Янги нарх бўйича ҳар килограмм сут учун тўланадиган ҳақ миқдори 4,5 тийинга кўпайганлиги қўшимча равишда топширилган сут эвазига совхозга 25 минг сўм фойда беради.

Янги тадбирларда бедачиликни ривожлантиришга катта эътибор берилди. 259 гектар майдонга беда экилди. Ҳозир беданинг биринчи ўрими қизитиб юборилди. Ҳар гектар майдондан 8,5 тоннадан қуруқ беда олиш мўлжалланмоқда. 5 та трактор косилкаси бетиним ишлаб турибди.

Совхозда боғлар 300 гектарга етказилди. Шундан 10 гектари ҳосилга кирган. Бу йил шаҳар аҳолиси «Назарбек» боғларида етиштирилган мева-чевадан 90 тоннасини олади.

Совхоз коллективи томонидан маъқулланган бу йилги тадбирларда таъкидланишича, мутахассисларга ҳар ойда 100 процент миқдорида маош бериб борилади. Илгари уларнинг иш ҳақидан 30 проценти ушланиб қолинарди ва ҳосил йиғим-терими тамом бўлгач бериларди. КПСС Марказий Комитети март Пленумидан сўнг бу ишда яхши тартиб ўрнатилганлиги мутахассисларнинг ижодий активлигини тағин ҳам ошириб юборди.

КПСС Марказий Комитети март Пленумига қадар совхозларда олинадиган фойданинг бир қисми давлат бюджетида қоларди. Ҳозир эса шу фойда совхозларнинг маданий-маиший эҳтиёжларига сарфланадиган бўлди ва унинг 10 проценти ишчиларга бўлиб бериладн. Барча хўжаликлар каби «Назарбек» совхозида ҳам шу тадбирнинг амалга оширилиши мўл маҳсулот етиштиришга ижобий таъсир кўрсатади.

Совхоз коллективи соф фойда ҳисобига 10 та дала шийпони ва бошқа маданий-маиший бинолар қуришни мўлжалламоқда.

Ана шу тадбирларнинг амалга оширилиши совхозда сабзавот ва полиз экинларидан мўл ҳосил етиштирилишини, чорвачиликдан катта даромад олинишини таъминлайди.

1965 йилга мўлжалланган бу тадбирлар совхоз коллективи томонидан якдиллик билан қабул қилинган ва ҳозир оғишмай амалга ошириляпти.

ҚАРШИ ИНСТИТУТИДА

ЯНА БИР ЁШ ОЛИМ

Самарқанд давлат университети ҳузуридаги аспирантурани муваффақиятли тамомлаган Ўктам Раҳимов биология фанлари кандидати деган илмий даражани олиш учун диссертация ёқлади.

Мамлакатнинг кўзга кўринган машҳур олимлари ёш олимнинг ижодий ишига юксак баҳо бердилар. Ҳозир ўртоқ Раҳимов Қарши Давлат педагогика институтининг биология кафедрасида ўқитувчи бўлиб ишламоқда.

СТУДЕНТЛАРНИНГ ИЛМИЙ-НАЗАРИЙ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

Институт студентларининг бешинчи илмий-назарий конференцияси ўз ишини тамомлади. Конференцияда турли темаларда 200 дан ортиқ докладлар тингланди. Конференция жюрисининг қарори билан 95 студентнинг доклади мукофотга лойиқ бўлди.

САНЪАТ БАЙРАМИ

Институтда ўтказилган санъат байрамида 200 дан ортиқ студент қатнашди. Ўртоқ Раҳмат Турсунов раҳбарлик қилаётган рубобчи қизлар ансамбли биринчи ўринни олди.

БАҲСЛАШУВ КЕЧАЛАРИ

«Қандай кишини маданиятли дея оламиз» деган мавзуда ўтказилган кечада жуда кўп студентлар сўзга чиқиб, ўз мулоҳазалари билан ўртоқлашдилар. Баҳс кечасини филология фанлари кандидати Ориф Икромов очиб берди.

Маннон ТЎЛАНОВ.

ЯШИЛ КВАДРАТЛАР

Боғдод районидаги «Қизил Ўзбекистон» колхозининг М. Имомов бошлиқ бригадаси аъзолари бу йил 120 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 26 центнердан «оқ олтин» олишга аҳд қилишган. Бригадада экиш барвақт тамомланган эди. Яшил квадратлар кўзга ташланиб қолди. Бригада механизаторлари ғўзанинг дастлабки парваришини бошлаб юбордилар.

М. МАМАЖОНОВ.

Муросасизлар СИГНАЛИ

МЕҲМОНХОНА ҲАНГОМАСИ

Каттақўрғон гўзал, кўркам, йил сайин қиёфаси ўзгариб бораётган шаҳарлардан. Лекин шаҳарнинг олтмиш ўринли меҳмонхонаси ҳозирги талабларга мутлақо жавоб бермайди.

— Жой йўқ, — дейди навбатчи аччиқ. — Столга суяниб, бедор тонг оттирасиз. Диванда ёнбошлаб навбат кутасиз. Ниҳоят гал тегиб хонага кирасиз. У ерда яхши шароит яратилмаган. Эски кўрпа, матрасларни кўриб таъбингиз хира бўлади. Ёстиқ, чойшаб, сочиқ, ёстиқ жилтлари ҳам эски, етишмайди.

Меҳмонхона маъмуриятининг қистови билан Каттақўрғон шаҳар коммунал хўжалик бўлимининг мудири ўртоқ Авезов шаҳар ободончилиги фондидан маблағ ажратишга ваъда берган эди. Афсуски, у берган ваъдасидан тониб, ҳозирча меҳмонхона учун ҳеч қандай маблағ ажрата олмаймиз, деб жавоб бермоқда.

Каттақўрғон шаҳар ижроия комитетидаги ўртоқлар эътибордан четда қолган мазкур меҳмонхонани жиҳозлашга эътибор берадилар, деган умиддамиз.

И. КАТАЕВ.

ҲАҚЛИ ТАЛАБ

Тошкент область Ўрта Чирчиқ районидаги Телов қишлоқ Советида 12 минг хўжалик бадавлат турмуш кечирмоқда. Лекин хўжалигимизнинг шунчалик кўплигига қарамай, қишлоғимизда биронта радио, телевизор тузатадиган устахона йўқ. Натижада радио, телевизорлари бузилиб қолган кишилар Олмалиқ, Оҳангарон шаҳарларига боришга мажбур бўлмоқдалар.

2-«Оҳангарон» совхози ишчилари қишлоқ марказида ремонт устахонаси қурилишини интизорлик билан кутмоқдалар.

Ҳ. КАРИМОВ.

* * *

Газетхонлардан И. Исмонлов Янгиер район Фарҳод посёлкасида сартарошхона, радиоприёмник, телевизор ремонт қилиш устахоналари йўқлигини, газетхон Ҳ. Алиев эса Ўзбекистон районидаги Нурсуқ қишлоқ Советига қарашли Зинаша қишлоғида медпункт қурилиши тугалланган бўлсада, ҳамон фойдаланишга топширилмаётганини редакцияга юборган материалларида танқид қиладилар.

ЁСТИҚ

(НОВЕЛЛА)

Сени соғинаман, руҳда йўқ қарор...
Ошиб кел тоғ, довон! Бу қадар ҳижрон!
Дардим бор, гулим бор, қўшиқларим бор...
Сен йўқсан! Наҳотки бу мангу армон?!..

ОЙБЕК.

◆ ◆

Қишлоқ этагидан кўтарилган ой олисдаги фарзандлари—юлдузларни кўрмоқ истаб, осмонга чирмашарди. Унинг мулойим, ғамгин чеҳраси атрофни ёритди. Шу пайт она супа ёнидаги гилос дарахти танасини жонли нарсадек силаб, ўрнидан турди. Ҳа, йигирма йилдан буён гилос шохларига маъюс боқади она. Гилос ҳар баҳор гуллаганда она унинг ғунчаларида ўғлининг табассумини кўргандек бўлади. Мана, у эккан ниҳол йигирма марта гуллади. Ўғли эса ҳали ўн гулидан бир гули ҳам очилмай кетди, орзу-истаклари билан кетди. Азизи, ўғилжони, кўзининг оқу-қораси экиб кетган эди бу дарахтни.

— Келади,— ўзига-ўзи пичирлайди она уй томон аста юраркан.— Ўнгимда бўлмаса ҳам тушимда келади. Келади...

Кампир уйга кирди. Намат устига кўрпача тўшаб, катта пар ёстиқни ёнига қўйди. Невaралари талашиб-ўйнашиб уни олмоқчи бўлганда, уларни алдаб-сийлади:

— Тегманглар, жон болам. Ана, ҳар қайсинг ўзингникини ол.

Кун бўйи югуриб-елган болалар ҳар қайсиси ҳар ерда пишиллаб ухлаб қолишди. Кампир уларни жой-жойига ётқизди. Чироқни пасайтириб, ўрнига келиб ўтирди. Тиззасига бошини қўйиб, хаёл сурди. Сўнг ёнбошлади. Шу куйи мудрагани-мудраган. Ёнидаги ёстиқдан катта ўғли — Азизнинг ҳиди келади. Азиз энди етти ёшга тўлиб, мактабга борган йили она беш-ўн товуқнинг парини йиғиб тиккан эди бу ёстиқни. Ҳа, у шу ёстиққа бош қўйиб ётарди, чалқанча ётиб, онасига кулиб боқарди.

— Юм кўзингни,— койирди она,— азонда уйғотаман. Сигирни подага қўшсан. Сўнг исмалоқ терғани борамиз.

Азиз ухламаса ҳам кўзини чирт юмиб ётарди.

Орик тани нафис кўрпачага ботдими, кампир ёнбошига ағдарилиб ётди. Яна ўйга чўмди: Қуёш қиёмга келган. Азизнинг мактабдан қайтадиган пайти. Она дарвоза тиқ этса эшикка югуради. Ана, ўғли келди. Оқ сурп кўйлагининг тугмалари узилган, бир енги йиртиқ. Ҳовлининг ўртасида гуноҳкорона бош эгиб турибди. Шўх кўзларида ўт чақнайди.

— Ҳаҳ, тиниқмагур. Ичингда қурт-пуртинг борми. Тинч юрсанг бўлмайдими!— койийди она.

Шу пайт онанинг биқинига қаттиқ бир нарса тегди. Қўрқиб кўзини очди. Хона ғира-шира ёруғ. Кенжатой невараси оёғини уйқусираб унинг устига ташлаган экан. Хона жим. Болаларнинг пиш-пиш нафас олаётгани эшитилди. Девордаги михда най, рубоб илинган. Эшик тирқишидан кирган шамол уларни секин тебратади. Она хаёлан Азиз чалган куйларни тинглайди. Бу асбобларни Азизнинг ўзи деворга илиб кетган. Шип тўсинларидаги михларни ҳам у қоққан эди. Унга кеч кузакда олма, анор, беҳи, узум осишарди. Михларда чилвир иплар ҳам осилиб турибди. Кампир бахмалнинг четидан йиртиб олиб берган, ўғли боғлаган эди уларни. Бу ипларнинг ҳаммасига унинг қўли теккан. Энди у қўллар йўқ...

Кампир мудрайди. Худди ёнгинасида ўғли ётгандай. Кеч кузак эди. Тоқларни кўмиб, ҳовлига кўчишаётганда. Азиз мен боғда қоламан, деб хархаша қилган эди. Ўшанда она уни жеркиб, қўлидан тортган эди. «Нега, нега ўшанда койидим уни?! Болажоним, болагинам, кечир мени. Сени қарғаган онангнинг тиллари кесилсин».

Ташқарида қўзичоқ маърайди. Она сесканиб, бошини кўтарди. Аҳвол шу. Йигирма йилдан буён кампирнинг ҳоли шу. Ўғлининг ҳиди келиб турадиган ёстиқни ҳидлаб, ҳар тун шўх Азизи юрган кўчаларни хаёлан кезади. У билан ғойибона гаплашади. Ёстиққа сув тегканини йўқ, ҳиди кетиб қолади, деб қўрқади. Лекин ёстиқ она кўз ёшлари билан неча юз бор ювилган. Она уни ҳеч кимга бермайди, ҳа, у бу ёстиқда ётган киши бошига тушган кўргуликларнинг ер куррасидаги бирор инсон боласининг бошига тушишини истамайди. Онанинг исмини ҳам айтмадик. Юрт бошига оғир кун тушганда тоғдек ғамни елкасига кўтариб, пахта, дон етиштирган сабр-матонатли ўзбек оналаридан бири у ҳам.

— Бадбахт уруш, мени олсанг бўлмасмиди ўғлим ўрнига!—дея ўрнидан туради. Гилос дарахти ёнига боради. Кундузи шу дарахт, тунда пар ёстиқ унинг юпанчи. Хира кўзларини йўлга тикиб, пичирлайди:

— Келади, келади...

Самар НУРОВ.

ЁРҚИН САҲИФАЛАР

ТАҚРИЗ

«Умримиз йиллари ўз меъёри билан бир-бирини қувиб ўтмоқда. Мана, инсоннинг етмиш тўртинчи баҳори ҳам ўтди. У жанговар ёшлик йилларида революция душманларига, босмачиларга қарши курашда, дастлабки колхозларни тузишда актив қатнашди. У фашистларга қарши шиддатли жангларда, қишлоқ хўжалигини қайта тиклашда ва юксалтиришда иштирок этди. Советлар мамлакатининг оддий кишиси, ўзбек халқининг фарзанди, уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳамроқул Турсунқулов ўзи ва сафдошларининг ҳаёти тўғрисида, серқуёш Ўзбекистоннинг ўтмиши ва ҳозирги куни ҳақида, унинг қаҳрамон ўғил-қизлари тўғрисида ҳикоя қилади».

Тошкент область Янгийўл районидаги «Шарқ юлдузи» колхозининг раиси, донгдор пахтакор, уч марта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони Ҳамроқул Турсунқуловнинг яқинда «Ўзбекистон» нашриёти томонидан босиб чиқарилган «Ҳаёт саҳифалари» китобига ёзилган кириш сўзи ана шундай бошланади.

Камбағал деҳқон оиласида туғилган Ҳамроқул ўн тўрт ёшга тўлиб-тўлмай бойлар эшигида хизмат қилиб, бир бурда нон топиб ейишга мажбур бўлади. Меҳнат туфайли ўз бахтини, ҳаётдаги бирдан-бир тўғри йўлини топади. Ўсиб, улғайган сари ўсмирнинг муҳитга муносабати ўзгариб, дунёқараши кенгайиб боради.

Ҳамроқул ота бошидан кечирган, чорак кам бир асрлик умри мобайнида кўрган-билган воқеаларнинг ўзгина йирик ва мазмундор, кишини тўлқинлантира оладиган романга мавзу бўла олади. Шу боисдан ҳам унинг қаламига мансуб «Қимирлаган қир ошар» китобини ҳам, биз тилга олаётган «Ҳаёт саҳифалари»ни ҳам кенг китобхонлар оммаси зўр қизиқиш билан ўқимоқда.

Деҳқонларга хос содда, киши қалбига етиб бора оладиган жозибали сўзлар билан битилган мазкур китобда ўзбек пахтакорларининг инқилобга қадар бўлган аянчли аҳволи муфассал очиб берилган.

Ўрта Осиёда яшаб келган ўзбек, қозоқ, тожик, қирғиз, туркман ва бошқа миллатларга мансуб халқлар Улуғ Октябрь социалистик революцияси туфайли бой ва беклар, амир ва хонларнинг асрий зулмидан абадий халос бўлиб, миллий мустақилликка эришдилар. Бироқ бу эркинлик осонлик билан қўлга киритилгани йўқ. Унга эришиш йўлида Коммунистик партия ва совет халқининг содиқ фарзандлари кўкракни қалқон қилиб, ёш Советлар мамлакатини унинг ашаддий душманлари — оқгвардиячилар ва босмачилардан, ички ва ташқи душманлардан ҳимоя қилдилар. Ҳамроқул Турсунқулов Октябрь ғалабасининг дастлабки кунлариданоқ рус қизил аскарлари ҳамда ишчилар синфининг илғор намояндалари билан елкама-елка туриб, гўзал Фарғонанинг сўлим қишлоқларида изғиб юрган босмачи, қўрбоши, умуман қароқчиларга қарши қаҳрамонона курашади. Шундай қилиб, оддий деҳқон ўғли Ҳамроқул адолат ва ҳаққониятнинг буюк иши учун, революция ғояларининг тантанаси учун оташин курашчи бўлиб етишади. Бу орада у Туркистон фронтининг қўмондони, атоқли сардор, Қизил Армиянинг машҳур саркардаси Михаил Васильевич Фрунзе ва унинг энг яқин сафдошлари билан учрашади.

Сўнгра Ҳамроқул Турсунқулов Ўрта Осиё халқлари ҳаётида рўй берган ғоят катта тарихий воқеа — миллий-давлат чегараланиши билан боғлиқ ишларда фаол қатнашади.

— ...1935 йил августда, — деб ҳикоя қилади муаллиф, — ҳамқишлоғим, қадрдоним, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси Йўлдош Охунбобоев мени Тошкентга таклиф қилиб қолди. Иккаламиз ҳам революциядан олдин батрак, чоракор бўлиб ишлардик. Иккаламизнинг ҳам бойларни, эксплуататорларни кўргани кўзимиз йўқ эди. Октябрь социалистик революциясининг дастлабки кунлариданоқ Туркистонда Совет ҳокимиятини ўрнатиш учун актив курашдик. Қизил Армияда хизмат қилдик, партизанлар билан бирга бўлдик, босмачиларга қарши курашдик.

Ниҳоят, тақдир бизни яна бирга қўшди. Жанговар дўстим мени ҳали унутмаган экан...

Ана шу унутилмас учрашувдан сўнг Ҳамроқул Турсунқулов Тошкент яқинидаги Шўрасой қишлоғининг умр бўйи кетмон тегмаган, шўрланиб ётадиган ерларида пахтачилик ва чорвачиликни ривожлантира бошлайди, дон, беда ва полиз экинлари майдонларини йил сайин кўпайтириб боради.

Улуғ Ватан урушидан кейинги йилларда колхоз анча йириклашди. 1950 йилда колхозга қўшни бўлган учта камқувват хўжалик қўшилди. Ўша йили куздаёқ бу хўжаликда ҳар гектар майдондан 21,7 центнердан пахта териб олинди.

1953 йилда колхоз 1 минг 313 гектар майдоннинг ҳар гектаридан 38,1 центнердан ҳосил йиғиштириб олди. «Шарқ юлдузи» колхозининг умумий пул даромади ўша йили 20,5 миллион сўм, жумладан пахтачиликдан олинган даромад 16 миллион 437 минг сўмни ташкил қилди. Қолган даромадлар чорвачиликдан ҳамда хўжаликнинг бошқа тармоқларидан олинди.

Комплекс механизацияни қўлланиш, пахта етиштиришнинг илғор методларини жорий этиш туфайли колхоз қўл меҳнатини бирмунча қисқартиришга, янада арзонроқ пахта етиштиришга муваффақ бўлди. Бундан бир неча йил муқаддам меҳнатга яроқли ҳар бир колхозчи ҳисобига 1,2-2 гектар пахта майдони тўғри келган бўлса, 1961—1962 йилларда бу рақам 3,5 гектарга етди. Ҳар бир колхозчи ҳисобига пахта етиштириш эса 70 центнердан 130 центнерга ортди. Колхозчиларнинг меҳнат шароити яхшиланди. Пахтачиликдаги кўп ишлар машиналар ёрдамида бажариладиган бўлди.

Колхозчилар орасидан тўққизта Социалистик Меҳнат Қаҳрамони етишиб чиқди. Мирсулаймон Ёқубов, Абдуваҳоб Асанбоев, Раҳимберди Йўлдошев ва бошқа ўртоқлар шулар жумласидандир. Бундан ташқари колхозда ўзларининг самарали меҳнатлари эвазига партия ва ҳукуматимиз томонидан муносиб тақдирланган кишилар ҳам оз эмас. 19 киши Ленин ордени, 38 киши Меҳнат Қизил Байроқ ордени, 350 киши бошқа орден ва медаллар билан мукофотланган. Кўпгина колхозчилар СССР Халқ Хўжалиги Ютуқлари Виставкасининг олтин ва кумуш медалларини олишга мушарраф бўлганлар.

«Шарқ юлдузи» колхози эндиликда биргина Тошкент областида эмас, балки бутун республикамизда машҳур, машъал хўжаликлардан бири бўлиб қолди. Колхозга Болгария, Венгрия, Германия Демократик Республикаси, Польша, Корея Халқ Демократик Республикаси, Монголия сингари қардош социалистик мамлакатлардаги деҳқонларнинг вакиллари келиб кетишган.

Отахон пахтакорнинг қалами остидан чиққан китоб ҳақида фикр юритар эканмиз, мақоламизни авторнинг қуйидаги сўзлари билан якунламоқчимиз:

— Агар мендан «Энг бахтиёр кунингиз қайси?»—деб сўрасалар, мен: «Кеча ўтган куним ҳам, бугун бошланган куним ҳам», деб жавоб берган бўлур эдим.

Ҳ. ТОЖИБОЕВ.

Ўзбекистон рассомлари съезди олдидан

ЭСТЕТИК ТАРБИЯ ҲАҚИДА

Кишида эстетик тарбия қанчалик камол топса, унинг ҳаёти шунчалик сермазмун ва хушчақчақ ўтади. Унинг кенг фикрли бўлишига, санъат ва адабиётнинг асл моҳиятини, теварак атрофдаги гўзалликни тўғри ҳис этишга ёрдам беради. Шунинг учун ҳам партия XXII съезди, КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми ҳамда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг XIV пленумида эстетик тарбия масаласига алоҳида аҳамият берилди.

Прогрессив инсоният яратган санъат дурдоналари кишиларнинг энг яхши орзу-истакларини ифодалайди. Леонардо да Винчи ва Рафаэл каби жаҳон классикларининг яратган образларида онага меҳр ўз аксини топган бўлса, П. Репин, В. Серовларнинг революционерлари образида уларнинг букилмас иродалари намоён бўлгандир.

Совет рассомлари В. Иогансоннинг «Эски Урал заводида», «Коммунистларни сўроқлаш», Дейканинг «Петроград мудофааси» асарларини кузатганда киши гўё шу образлар билан бевосита муносабатда бўлаётгандек, шу даврнинг ўзига хос атмосферасини ҳис қилаётгандек бўлади.

Севимли рассомларимиз Ў. Тансиқбоевнинг «Қайроққум ГЭСи тонги», «Жонажон ўлка» асарлари, Н. Карахоннинг «Гуллаган водий», «Буғдойзор» асарлари Ватанимизга чуқур муҳаббат ва қалбларда ифтихор туйғуларини уйғотади.

Тасвирий санъат тилини тўғри тушуниш — санъатнинг ижтимоий ҳаётда тутган ўрнини тўғри тушуниш, унинг коммунизм қуриш давридаги вазифаларини билиш ва шу асосда яратилган бадиий асарларнинг ғоявий эстетик томонлари нимада эканлигини англаш ва хулоса чиқаришга ўрганиш демакдир.

Сўнгги йилларда эстетик тарбия масаласига оид қатор ишлар амалга оширилмоқда. Радио ва телевидение орқали рассомлар ҳаёти ва ижодига бағишланган эшиттиришлар берилмоқда, рассомлар асарларининг кўргазмалари уюштирилмоқда. О. К. Апухтиннинг «Мактабда санъат ҳақида суҳбат ўтказиш учун материаллар», А. Умаровнинг рассом Лутфулла Абдуллаев ҳаёти ва ижодига бағишлаб ёзган «Лутфулла Абдуллаев», Курковскаянинг «Гўзаллик оламида» ва бошқа бир қатор китобларнинг нашр этилиши қувонарлидир. Музей ходимларининг халқ ўртасида агитация ва пропаганда ишларини олиб боришлари натижасида музейга келувчиларнинг сони ҳам йил сайин ортиб бормоқда.

Санъатнинг халқ ҳаётига сингиб бораётганлигини кўрсатувчи яна бир далил — ҳаваскор рассомлар сафининг кенгайиб бораётганидир. 1964 йил республикамиз тўйи муносабати билан ташкил этилган бадиий кўргазмада ҳаваскор рассомлар ишларининг профессионал рассомлар ишлари қаторидан ўрин олгани ҳаммани қувонтиради. Фақат республика халқ ижоди уйи ва Тўқимачилар маданият саройида 80 дан ортиқ бадиий ҳаваскор рассомларнинг 300 дан ортиқ ишлари намойиш қилинди. Ҳозирги кунда олий, ўрта махсус ўқув юртларида рассомлар ишларининг кўргазмаларини ташкил этиш, санъат арбоблари билан учрашувлар каби тадбирларнинг ўтказилаётгани диққатга сазовордир.

Тошкент шаҳар, Чилонзор районидаги 90 ва Куйбишев районидаги 140-мактабларда тасвирий санъат кабинетлари ташкил этилган. Мазкур мактабларда тасвирий санъат кечалари ташкил этиляпти, рассомлар билан учрашувлар уюштириляпти. Мактабда дид билан безатилган деворий газеталарнинг мунтазам чиқариб турилиши, Тошкент Давлат санъат музейи ҳаёти билан яқин алоқада бўлиб келинаётгани бошқа мактабларга намуна бўла олади.

Сўнгги йилларда эстетик тарбия соҳасида бирмунча ютуқларга эришилган бўлса ҳам, лекин аҳолининг тез суръатлар билан ўсаётган талаблари даражасидан орқада қолаётир. Мактабларда эстетик тарбиянинг асосий қисми ҳисобланган тасвирий санъат воситаларидан тўлиқ фойдаланилмаяпти. Бунинг устига ҳозирга қадар тасвирий санъат ўқитувчилари етишмаётир. Натижада тасвирий санъатдан бутунлай хабари бўлмаган кишилар ўқитувчилик қилмоқдалар. Биргина Тошкент бадиий билим юрти республикамиз мактабларининг ўқитувчиларга бўлган талабини қондира олмайди. Билим юртини битириб чиқаётганларнинг кўплари эса мактабларга бормаётирлар.

Бундан ташқари, мактаблар учун чиқарилган тасвирий санъат предмети программасида тасвирий санъат тўғрисида суҳбатлар ўтказиш дарси учун бир қанча рассомлар асарлари репродукцияларини нашр қилиш ҳақида ҳанузгача ўйлаб кўрилмаганлиги таажжубланарли бир ҳолдир.

Ўзбекистон рассомлари асарларидан олинган репродукцияларни тасвирий санъат дарсларида кўрсатиш кўзда тутилган. Лекин бу асарларнинг намуналарини қидириб топа олмайсиз. Мазкур асарлардан олинган репродукциялар ҳанузгача нашр этилмаган.

Бундай репродукциялар фақат мактаблар учунгина эмас, балки педагогика билим юртлари ва педагогика институтлари, халқ университетлари учун ҳам жуда зарурдир.

Мактаб ўқитувчилари ва ўқувчилари учун тасвирий санъат бўйича ўзбек тилида бирорта методик қўлланманинг ёки дарсликнинг йўқлигини нима билан изоҳлаш мумкин? Республикамиздаги педагогика институтларининг бошланғич синф методикаси факультетлари, педагогика билим юртлари учун ҳанузгача тасвирий санъат программасининг йўқлиги ҳам эстетик тарбиянинг оқсашига сабаб бўлаётир. Бу фактлар республика Ўрта ва олий таълим министрлиги педагогика ўқув юртлари билан етарли шуғулланмаётганини кўрсатиб турибди.

1962 йилда Тошкент музика мактаб-интернатида очилган тасвирий санъат бўлими ёш авлодни санъат билан янада яқинлаштириш, эстетик жиҳатдан тарбиялашга қаратилган омиллардан биридир. Лекин музика мактаб-интернатининг бадиий бўлими учун шу вақтгача на программа, на қўлланма ва на кўргазмали қуроллар бор.

Республикамизда чиқариладиган «Ўзбекистон», «Ўзбекистон хотин-қизлари», «Гулхан», «Звезда Востока», «Шарқ юлдузи» ва бошқа журналларда санъат тўғрисида мақола ва репродукциялар босилиб туради. Бу яхши. Лекин ана шу нашр қилинган репродукцияларнинг сифатидан журналхон, газетхон ва рассомларимиз мамнун эмас. Чунки улар сифатсиз ва кўп ҳолларда рассом ишлатган рангларни бузиб юборади ва бу рассом бермоқчи бўлган фикрнинг тўлиқ чиқмаслигига олиб келади.

Кинонинг таълим ва тарбиявий таъсири ҳаммага маълум. У кишига янги куч бағишлайди, ўз камчиликларини кўришга ёрдам беради, инсон онгини янги фикр ва билимлар билан бойитади. Шунинг учун кинодан эстетик тарбия воситаси сифатида кенг фойдаланиш ва бунинг учун киностудия ходимлари санъат, эстетик тарбияга доир қисқа метражли илмий-оммабоп фильмлар, санъаткорларимиз ижодларидан эпизодлар яратишни ўз планларига киритишлари мақсадга мувофиқдир. Бундай фильмлар мактаб, халқ университетлари, олий ўқув юртларида, аҳоли ўртасида санъатни кенг ёйиш, эстетик завқни тарбиялашда яхши қўлланма бўлур эди.

Ҳозирги кунда санъат ва маданиятимиз мисли кўрилмаган даражада ривожланмоқда, санъаткорлар сафи кенгаймоқда. Янгилик яратиш эса изланишни тақозо қилади ва бу изланиш баъзида бир кичик турткига муҳтож бўлади. Ана шу турткини берадиган, йўл кўрсатадиган куч — яна матбуотдир. Фикримизча, республикамизда санъатни тарғиб этадиган, республикамизнинг бадиий ҳаётини акс эттирадиган бадиий ҳаёт ва нафосат журналини нашр этиш пайти аллақачон етиб келди.

Бу журнал санъаткорларимизнинг ҳаёти ва ижодини ёритиши, ёшларга зарур маслаҳатлар бериб бориши, архитектура ва музика, тасвирий санъат янгиликлари, кино-театр ютуқларини акс эттириши лозим.

Эстетик тарбия — мураккаб ва масъулиятли ишдир. Юқорида айтилган фикрлар бундан илгари ҳам бир неча бор айтилган. Аммо улар қанчалик кўп такрорланмасин, қалам тебратган мавзуимизнинг масалалари ҳал этилмагунга қадар ўз актуаллигини сақлаб қолаверади.

Н. АБДУЛЛАЕВ,
Ҳ. Ҳ. Ниёзий номидаги санъатшунослик илмий текшириш институтининг илмий ходими, Ўзбекистон ССР педагогика фанлари илмий текшириш институтининг корреспондент аъзоси.
Р. ҲАСАНОВ.
Педагогика фанлари илмий текшириш институтининг илмий ходими.

Редактор М. ҚОРИЕВ.

ДУНЁ ХАРИТАСИ ОЛДИДА

СОВЕТ КОСМОНАВТЛАРИ ФРАНЦИЯДА

ПАРИЖ, 11 май. ТАСС мухбири Ю. Пономарев хабар беради:

Кеча Париждаги Плейель зали одамлар билан лиқ тўлган эди. «Франция—СССР» жамияти раҳбарлари ўша куни Францияга келган совет космонавтлари В. Николаева-Терешкова ва А. Николаев шарафига митинг уюштирдилар.

Митинг президиумида совет космонавтлари, СССРнинг Франциядаги элчиси В. А. Зорин, «Франция—СССР» жамиятининг раҳбарлари, Франция Коммунистик партиясининг бош секретари В. Роше, Р. Леруа, Р. Гюйо ва Франция Компартиясининг бошқа раҳбарлари бор.

«Франция — СССР» жамиятининг президенти Блюмель митингни оча туриб, Совет Иттифоқидан келган меҳмонларни қизғин табриклади.

Шундан кейин сўзга чиққан Галабер жаноблари ажойиб космик учишлар натижасида «астронавтика кишилар қўлида техника ва илмий тараққиётнинг қудратли қуроли бўлиб қолди» деб айтди. Галабер жаноблари космонавтика бўйича Галабер номли халқаро мукофотни таъсис этган. Бу мукофот В. Николаева-Терешковага топширилади.

Валентина Николаева-Терешкова хушнудлик билан кутиб олганликлари учун парижликларга ташаккур билдирди. Бизнинг Францияга қилган сафаримиз, деди у, гитлерчилар Германияси устидан қозонилган ғалабанинг 20 йиллиги кунига тўғри келди. Халқларимиз ўртасидаги дўстлик оталаримиз ва акаларимиз тўккан қон билан мустаҳкамлангандир. Бу нарса алоқаларимизни янада мустаҳкамлаш вазифасини бизнинг зиммамизга юклайди. Совет ва француз халқлари ўртасидаги дўстлик гранитдан ҳам мустаҳкам бўлиши керак.

СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛИГИДА

СССР Ташқи ишлар министрлиги 11 майда АҚШнинг Москвадаги элчихонасига нота топширди. СССР Ташқи ишлар министрлиги ўзининг бу нотасида элчихона атташеси Н. Гарнеттни дипломатия ходими статусига тўғри келмайдиган ишлар билан шуғуллангани учун номатлуб шахс деб эълон қилди.

Ташқи ишлар министрлиги Гарнеттнинг йўл қўйиб бўлмайдиган хатти-ҳаракати муносабати билан элчихонага норозилик билдирди. Гарнетт Совет Иттифоқида бўлишидан Африка мамлакатларидан келган студентлар ўртасида СССРга душманлик мақсадларида фойдаланган. Ташқи ишлар министрлиги Америка элчихонаси ходимларининг шу хилдаги ишлар билан шуғулланишига бундан буён йўл қўймаслик учун зарур чоралар кўришни талаб қилди.

АМЕРИКА ҚЎШИНЛАРИ САНТО-ДОМИНГОДАН ОЛИБ ЧИҚИБ КЕТИЛСИН!

КАРАКАС, 11 май. (ТАСС). Венесуэла президенти Раул Леони бу ерда баёнот бериб, Америка қўшинларини Доминикана Республикасидан дарҳол олиб чиқиб кетиш тўғрисидаги Чили таклифини қўллаб-қувватлаётганлигини билдирди. Чилининг бу таклифи Америка давлатлари ташкилотига кўриб чиқиш учун юборилди.

ХАВФСИЗЛИК КЕНГАШИДА

НЬЮ-ЙОРК, 11 май. (ТАСС). БМТ Хавфсизлик кенгаши уч кунлик танаффусдан кейин АҚШнинг Доминикана Республикасидаги қуролли интервенциясига доир масалани яна муҳокама қила бошлади.

Уругвай делегати Карлос Мария Веласкес ўз ҳукуматининг кўрсатмасига биноан, резолюция лойиҳаси киритди. Бу лойиҳада Доминикана Республикасининг халқи ўз тақдирини ўзи белгилашдан иборат суверен ҳуқуқини ҳеч кимнинг зўрлигисиз бемалол амалга оширишга ҳақли эканини тасдиқлаш ҳамда бир-бирига қарама-қарши турган томонларни уруш ҳаракатларини тўхтатишга ва тинч муросага келишга даъват қилиш Хавфсизлик кенгашига таклиф этилади. Лойиҳада Қўшма Штатларнинг қуролли интервенцияси тўғридан-тўғри қораланмайди ва лойиҳани тузган кишилар Америка қўшинларининг дарҳол олиб чиқиб кетилишини талаб қилмайдилар.

СССР вакили Н. Т. Федоренко Хавфсизлик кенгашини унинг олдида турган равшан вазифадан четга буриб юборишга қаратилган уринишларни рад этди. Империалистлар интервенцияси чуқурлашиб кетмоқда, деди у. Америка давлатлари ташкилоти БМТ уставини бузиб, Латин Америкасининг «кўп томонли» қуролли кучларини оккупация қилинган мамлакатга юбормоқда, бу кучларнинг мақсади Қўшма Штатларнинг агрессиясига чек қўйиш эмас, балки шу агрессияни ниқоблашдир. Қўшма Штатлар тутаётган йўл, кичик мамлакатлар ва халкларга нисбатан қўпол равишда куч ишлатиш, халкларнинг ўз тақдирини ўзи белгилаш принципини поймол қилиш, тинч-тотув яшаш принципларининг илдизига болта уриш, БМТ уставини таҳқирлаш сиёсати Доминикана Республикасида қилинаётган ишларда жуда равшан намоён бўлмоқда. Совет делегацияси агар АҚШнинг халқаро миқёсдаги босқинчилигига чек қўйилмаса, бошқа кичик мамлакатлар ҳам шундай босқинчиликнинг қурбони бўлиб қолиши мумкин, деб Хавфсизлик кенгашини огоҳлантирди. Мана шу сабабдан, деди Н. Т. Федоренко, АҚШнинг Доминикана Республикасидаги интервенциясини тўхтатиш ва шу интервенцияга чек қўйиш, АҚШ қуролли кучларининг дарҳол олиб чиқиб кетилишига эришиш учун Хавфсизлик кенгаши таъсирчан чоралар кўрмоғи керак.

Стивенсон (АҚШ) Хавфсизлик кенгаши умуман ҳеч қандай қарор қабул қилмасин ва АҚШнинг аралашуви ҳақидаги масалани бартараф этишни Америка давлатлари ташкилотининг ўзига қўйиб берсин, деб қаттиқ туриб олди.

АГРЕССОРЛАРНИНГ ХАТТИ-ҲАРАКАТИ ҚАТТИҚ ҚОРАЛАНМОҚДА

ТИНЧЛИКНИ ҲИМОЯ ҚИЛИШ СОВЕТ КОМИТЕТИНИНГ БАЁНОТИ

Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети баёнот эълон қилди. Баёнотда бундай дейилади: Америка ҳарбий қўмондонлигининг Жанубий Вьетнамга ядро зарбдор қалпоқлари бўлган снарядлар билан отиш учун мослаштирилган йирик калибрли тўплар келтириш ниятида эканлиги тўғрисидаги, Ҳинди-Хитой районига «В-52» типидаги ядро бомбардимончи самолётларини юбориш ҳақидаги, шунингдек Қўшма Штатлар Вьетнамда атом қуролини қўллаш имкониятлари тўғрисидаги хабарлар кейинги вақтларда Америка матбуотида пайдо бўлганлиги ва АҚШнинг ҳарбий ҳамда сиёсий доиралари бу хабарларни зўр бериб тарқатаётганлиги жаҳон жамоатчилигининг диққатини ўзига жалб этмоқда.

Тинчликни ҳимоя қилиш Совет комитети АҚШ агрессив доираларининг ўйламай қилаётган бундай масъулиятсиз хатти-ҳаракатларини қатъиян қоралайди. Атом бомбасидан фойдаланиб, ўзининг сиёсатини узил-кесил шарманда бўлишдан қутқазиб қолиш ниятида бўлганларни, дейилади баёнотда, барча тинчликсевар халқлар энг оғир ҳарбий жиноятчи сифатида қоралашига биз шубҳа қилмаймиз. Барча тинчликсевар халқлар ўз хоҳиш-иродасини машҳур Стокгольм хитобномасида аниқ ифода қилган эди.

Тинчликни ҳимоя қилиш совет комитети ўз ватанининг шон-шарафи, озодлиги ва мустақиллигини Америка империализми агрессиясидан мардонавор ҳимоя қилаётган Вьетнам халқининг ҳаққоний ишини қатъий ва ҳамиша қўллаб-қувватлажагини совет тинчлик тарафдорлари, барча совет кишилари номидан яна бир марта билдиради. (ТАСС).

МУНИЦИПАЛ САЙЛОВЛАРДА КОММУНИСТЛАРНИНГ ҒАЛАБАСИ

РИМ, 11 май. (ТАСС). Римини шаҳрида (Романья области) ўтказилган муниципал сайловларда коммунистлар катта ғалаба қозондилар. Италия Коммунистик партиясининг номзодлари 28 минг овозга эга бўлдилар. (Жами овозларнинг 44,1 проценти) ва муниципал кенгашидаги 40 ўриндан 19 ўринни олдилар. Компартия 1961 йилги сайловларда 20.808 овозга жами овозларнинг 39 процентига эга бўлиб, муниципал кенгашда 16 ўрин олган эди.

ВАТАНПАРВАРЛАР ҲУЖУМ ҚИЛМОҚДАЛАР

НЬЮ-ЙОРК, 11 май. (ТАСС). Жанубий Вьетнам партизанларининг йирик отряди бугун эрталаб Сайгондан 70 миля шимолдаги Сонг-Бе шаҳрини қўлга олдилар. Сайгон маъмурларининг ўз қўшинларини мустаҳкамлаш мақсадида ҳарбий десант туширишга уринишлари партизанларнинг кучли ўти билан даф этилди. Ватанпарварлар 5 та ўзнюрар тўпни қўлга олдилар.

Информация агентликларининг хабарига қараганда, жазоловчиларнинг қўшинлари оғир талафотга учради. Ўлганлар ва ярадор бўлганлар орасида Американинг 16 та «маслаҳатчиси» бор. Американинг битта бомбардимончи самолёти уриб туширилди.

Партизанлар шаҳарни 7 соат давомида ишғол қилиб турдилар. Сўнгра маҳаллий аэродромнинг самолётлар учадиган ва қўнадиган йўлагини вайрон қилиб, жўнаб кетдилар.

АП агентлиги мухбири Жанубий Вьетнам ватанпарварларининг бу ҳужумини сўнгги йиллардаги «энг кучли ҳужумлардан биридир» деб баҳоламоқда.

Суратда: курд миллий-демократик ҳаракатининг бошлиғи Мустафо Барзони (чапда) ва унинг энг яқин сафдоши полковник Талабани.

Бундан бир йил муқаддам Бағдод радиоси Ироқ Курдистонида ҳарбий ҳаракатлар тўхтатилганини хабар қилган эди. Шундан буён Ироқнинг реакцион доиралари курдлар билан муносабатларни нормаллаштиришга тўсқинлик қилиб келмоқдалар ва ҳатто ҳарбий ҳаракатларни бошлаб юборишга чақирмоқдалар. М. Барзони бошчилигидаги курд миллий-демократик ҳаракати раҳбарлиги курд проблемасини Ироқ Республикаси доирасида тинч йўл билан ҳал этишга уринмоқда.

Сурат Италияда чиқадиган «Ле Оре» журналидан олинган. (ТАСС фотохроникаси).

МОЗАМБИК ПАРТИЗАНЛАРИНИНГ МУВАФФАҚИЯТИ

ДОР-УС-САЛОМ, 11 май. (ТАСС). Мозамбикни озод қилиш фронтининг вакили бундай деди: Мозамбик партизанлари кейинги ҳафтада Португалиянинг мустамлакачи қўшинлари отрядларига бир неча марта муваффақиятли ҳужум қилдилар. Бу ҳужумлар натижасида португал золимларидан юздан кўпроқ киши ўлдирилди ёки ярадор қилинди. Партизанлар Моэда, Митеба, Кобуне ва Мокимбу да Пралла шаҳарларининг чеккаларида айниқса муваффақиятли ҳаракат қилдилар. Партизанлар қурол-яроғ ва ўқ-дориларни қўлга туширдилар.

Мозамбикни озод қилиш фронти вакилининг айтишича, Сагал областида қўзғолончиларнинг ўқи билан уч португал самолёти уриб туширилган.

ЎЗБЕКИСТОН РЕКОРДИ—ЖАҲОН РЕКОРДИ

Куни кеча спорт соҳасида эришилган оламшумул ютуқлар жадвалида Ўзбекистон рекорди — жаҳон рекорди бўлиб қолди.

Токиодаги олимпия мукофотини олган тошкентлик Светлана Бабанина Москвада, Блекпулда (Англия), Загребда (Югославия) ўтказилган халқаро мусобақаларда фақат муваффақиятлар қозониб, янгидан-янги рекордлар қўйган эди. У энди ўз элида — Тошкентда яна бир ғалабани қўлга киритди. 100 метр масофани брасс усулида 1.16,5 секундда сузиб ўтиб жаҳон, Европа, Совет Иттифоқи рекордини қўйди. Бу вақт 1964 йилда Москвада ўтказилган мусобақа ғолиблари эришган вақтга нисбатан 0,7 секундга яхшиланди ва Ўзбекистон рекордини жаҳон рекорди даражасига кўтарди. Энди жаҳон спорт жадвалида Тошкент алоҳида ўрин олади.

Светлана старт берилган вақтдаёқ эпчил ҳаракат қилиб лидерликни қўлга олди ва олимпия чемпиони Г. Прозуменшчиковани 3 секунд, Б. Гриммерни (ГДР) 4.3 секунд орқада қолдирди. Шундай қилиб, республика ва мамлакат рекордлари гулдастасига яна бир жаҳон рекорди қўшилди. Худди шу масофада мазкур усул бўйича мусобақалашган Г. Прокопенко 1.08,2 вақтга эга бўлиб, рекорд графигига эриша олмади. 1.09,2 секунд вақтга эга бўлган Э. Хеннингер (ГДР) шахсий рекорд қўйди.

100 метр масофага орқаси билан сузган Европа рекордчиси — франциялик К. Карон катта ютуққа эришди. Унинг вақти 1.09,2 секундга тўғри келди.

Москвалик ёш спортчи Виктор Мазанов 100 метр масофа мусобақасида мамлакат рекордини, 200 метр масофа бўйича эса Европа рекордини қўйди. Шу усулда сузишда тошкентлик 20 ёшли В. Медведев Ўзбекистон рекордига эришди. Европа чемпиони ва рекордчиси В. Кузьмин (СССР терма командаси) 200 метр масофани 2.12,3 секундда босиб ўтиб, биринчиликни олди. 2.27,2 секунд вақтга эга бўлган Т. Холбоев Ўзбекистон рекордини қўйди. 400 метр масофа бўйича ўтказилган мусобақада 16 ёшли москвалик спортчи А. Дунаев 5.07,9 вақтга эга бўлиб, мамлакат ёшлар рекордини қўйди. 200 метр масофани эркин усулда сузиб ўтган Ф. Виганд (ГДР) ва ўзбекистонлик В. Житниковлар яхши кўрсаткичга эришдилар. Житников Ўзбекистон рекордини қўйди.

400 метрли масофада мусобақалашган Х. Пехштейн (ГДР) ва Н. Устинова, Т. Сосноволар (СССР) кураши ҳамманинг эътиборини ўзига тортди. Бунда 15 ёшли москвалик спортчи Т. Соснова ғолиб чиқди.

8 мамлакат спортчиларининг иштирокида ўтказилган халқаро мусобақада 7 та Ўзбекистон, 4 та Совет Иттифоқи ва 2 та Европа, 1 та жаҳон рекорди қўйилди.

С. АБДУЛЛАЕВ,
спортчи.

СССР ЖУРНАЛИСТЛАР СОЮЗИДА

МОСКВА, 11 май. (ТАСС мухбири). Бугун СССР Журналистлар союзи правлениеси секретариатининг мажлиси бўлди. Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 50 йиллиги ва В. И. Ленин туғилган куннинг 100 йиллиги муносабати билан СССР Журналистлар союзининг тайёргарлик кўриш плани муҳокама қилинди.

Газета ва журналларда босиладиган энг яхши фельетон учун шу йил май ойидан декабрь ойигача Бутуниттифоқ конкурси ўтказилади.

Халқаро Журналистлар ташкилоти ҳар икки йилда интерпрессфотонинг халқаро виставкасини ўтказиб туради. Галдаги, тўртинчи виставка келаси йили 15 октябрдан 15 ноябргача Москвадаги марказий виставкалар залида очилади.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

Радио

13 МАЙДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

8.25 — Ўзбек кинофильм куйлари, 9.30 — Балет рақслари, 9.45 — «Мўл ҳосил учун кураш» (тож.), 10.10 — «Ёш чўлқуварлар» сюитаси (рус.), 10.30 — Топишмоқли концерт, 10.50 — Реклама ва эълонлар, 11.10 — «Қурилишлар учун мустаҳкам база яратайлик» (суҳбат), 11.20 — Д. Соатқулов. «Фарғона квартети», 13.40 — Дам олиш концерти (рус.), 16.15 — Музикали эшиттириш, 18.00 — «Алангали йиллар қиссаси» (рус.), 18.30 — Концерт, 19.20 — Татар куйлари, 20.00 — «Марксизм-ленинизм — жаҳон коммунистларининг буюк интернационал таълимоти» (рус.), 20.15 — Романслар, 20.45 — «Моддий манфаатдорлик — қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариши ривожланишининг муҳим фактори» (суҳбат), 22.00 — Қардош социалистик мамлакатларда, 22.10 — Республикада хизмат кўрсатган артист Л. Зокирова куйлайди, 22.40 — Адабий эшиттириш (рус.), 23.20 — Куйлар тинглаб дам оламиз.

Телевидение

13 МАЙДА
БИРИНЧИ ПРОГРАММА

Рус тилида: 18.00 — **Телевизион янгиликлар**, 18.25 — **Уйлаб топ** (мактабгача ёшдаги болалар ва кичик ёшдаги мактаб ўқувчилари учун), 18.55 — **Реклама ва эълонлар**, 19.05 — **Душман ўтини ўзимизга қаратамиз** номли телевизион бадиий фильмнинг 3-серияси.

20.30 — **Эшиттиришлар программаси.**

Ўзбек тилида: 20.35 — **Телевизион янгиликлар**, 20.55 — **Сон ва сифат** (саноат ходимлари учун), 21.10 — **Уйғун драматургияси.**

ИККИНЧИ ПРОГРАММА

18.00 дан — **Олмаота телестудияси эшиттиришлари.**

Театр

НАВОИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/V да **Оққуш кўли**, 14/V да **Майсаранинг иши.**

ҲАМЗА НОМЛИ ТЕАТРДА (ёзги бино) — 13/V да **Биринчи муҳаббат**, 14/V да **Сарвқомат дилбарим.**

МУҚИМИЙ НОМЛИ ТЕАТРДА — 13/V да **Нурхон**, 14/V да **Ўғил уйлантириш.**

Кино

ҚИШКИ БИНОДА

Лимонадли Жо — «МИР» НАВОИЙ номли, «ИСКРА», «МОСКВА», «СПУТНИК», «ЎЗБЕКИСТОН», «ДРУЖБА», «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ», «ВОСТОК», «ЧАЙКА» (кундуз ва кечқурун).

Юрагингдан сўра — СОБИР РАҲИМОВ номли (кундуз ва кечқурун). «ДРУЖБА» (эрталаб соат 10 да).

Шайтонча — «ЁШ ГВАРДИЯ», «КОМСОМОЛ 30 ЙИЛЛИГИ» (кундуз ва кечқурун), «СПУТНИК» (эрталаб соат 11, кундуз 1, 3 ва кеч 7 да).

Япония урушларда — «ЮЛДУЗ» (кундуз соат 5, кеч 7 ва 9 да).

Тикланган музина — «ЁШ ГВАРДИЯ» (кеч соат 8 ярим ва 10 да).

Суратдаги одам — «МИР» (кеч соат 9 да).

Ташвишли баҳор — «СПУТНИК» (эрталаб соат 10 да).

Ака-ука Комаровлар — «ЎЗБЕКИСТОН 25 ЙИЛЛИГИ» (кундуз соат 1-20 минутда).

ЁЗГИ БИНОДА
(кеч соат 8 яримда бошланади)

Лимонадли Жо — «ФЕСТИВАЛЬ», НАВОИЙ номли.

Шайтонча — «ВАТАН», «УДАРНИК», «РАКЕТА».

ХОРЕОГРАФИЯ БИЛИМ ЮРТИ
1965/66 ўқув йилига
ЎҚУВЧИЛАР
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Классик рақс бўлимига — умумий таълим мактабининг 3-синфини тамомлаган 10-11 ёшдаги ўғил ва қиз болалар қабул қилинади. Ўқиш муддати — 8 йил.

Халқ рақси бўлимига — 6-синфни тамомлаган 13-14 ёшдаги ўғил ва қиз болалар қабул қилинади. Ўқиш муддати — 4 йил.

Халқ рақси бўлими республиканинг музикали театрлари ва халқ рақси ансамбллари учун балет артистлари тайёрлайди.

Ариза қабул қилиш муддати — 20 майгача.

Танлаш комиссияси 20, 21, 22 майда эрталаб соат 10 дан ишлайди.

Адрес: Тошкент шаҳар. Педагогическая кўчаси, 31-уй, телефон 5-16-83.

ЎРТА ОСИЁ ТУПРОҚШУНОСЛИК ИНСТИТУТИ
аспирантуранинг
тупроқшунослик (2 ўрин), микробиология ихтисосларига
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Ариза билан ҳужжатларни тақдим қилиш учун адрес: Тошкент шаҳар, А. Тўқаев кўчаси 1-уй.

Қозоғистон ССР, Якутия АССР ва Ўзбекистон ССРнинг йирик қурилишларида доимий ишга, шунингдек Узоқ Шарқнинг балиқ ови давридаги ва Красноярск ўлкасининг химия-ўрмон хўжаликларидаги мавсумли ишга
МАЙ ОЙИДА
ишчилар
ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Область ижроия комитетлари ҳузуридаги кўчириб жойлаштириш ва ишчи қабул қилиш бўлимларига ҳамда шаҳар-район ижроия комитетлари ҳузуридаги ишчи қабул қилиш вакилларига мурожаат қилинсин. Тошкент шаҳрида эса Привокзальная кўчаси, 13-уйга ва Ҳамза кўчаси, 10-уйга келиб учрашилсин.

Шота Руставели кўчаси, 54-уй, 9-квартирада турувчи **Людмила Константиновна Великанская**нинг шу квартирада турувчи Кимон Константино Керамидасдан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Фрунзе район халқ судида кўрилади.

Тошкент шаҳар, Кустанай кўчаси, 18-уйда турувчи **Йўлдош Абдусатторович Нуъмонов**нинг Чирчиқ шаҳар, Троицкое қишлоғи, Береговая кўчаси, 24-уйда турувчи Карима Абдураҳмоновадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Куйбишев район халқ судида кўрилади.

Чилонзор массив, 31-уй, 45-квартирада турувчи **Миравлат Савлатов**нинг шу квартирада турувчи Саида Шокировна Савлатовадан ажралиш ҳақидаги иши Тошкент шаҳар, Чилонзор район халқ судида кўрилади.

БИЗНИНГ АДРЕСИМИЗ: «ПРАВДА ВОСТОКА» КЎЧАСИ № 26.

РЕДАКЦИЯ ТЕЛЕФОНЛАРИ: Редактор — 26545. Редактор ўринбосарлари — 27914, 29323. Масъул секретарь — 34455. Масъул секретарь ўринбосарлари — 27293. Партия турмуши — 33469, 31226. Пропаганда — 27221. Саноат, қурилиш ва транспорт — 34780. Совет қурилиши — 33258. Қишлоқ хўжалик — 27604. Адабиёт ва санъат — 32036, 31226. Фан, мактаб ва олий ўқув юртлари — 34451. Маҳаллий ахборот — 32347. Оммавий ишлар ва хатлар — 29005, 33553. Иллюстрация — 34524. Стенографистка — 27343. Эълонлар — 28142. Коммутатор — 30249, 30250, 30251, 30252, 30253, 30254, 30255, 30256, 30257, 30258.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри.

ИНДЕКС 64543 № В 110. Р. 01928.